ODBORNÝ BANKOVÝ ČASOPIS
AUGUST 1995
ROČNÍK 3

BANKING JOURNAL
AUGUST 1995
VOLUME III

BIATEC

NÁRODNÁ
BANKA
SLOVENSKA

NATIONAL
BANK OF
SLOVAKIA

8

AXA a.s.

Informačné systémy

DODÁVA

AXA DBS

AUTOMATIZOVANÝ INFORMAČNÝ SYSTÉM

PRE BANKY

ZABEZPEČUJE

KOMPLEXNÝ SERVIS

SOFTWARE - HARDWARE

BANKOMATY

FINEX '95

19.-22. SEPTEMBRA

PAVILÓN D

AXA, a.s.
821 05 BRATISLAVA
Radničné nám. 4
Tel. ++42-7-231 583
Fax ++42-7-235 843

AXA DBS

Datafit DP 4 **ORACLE**

UNIX

Obsah/Contents

NA AKTUÁLNU TÉMU

Ing. Anna Brucháčová
Pozitívny vývoj makroekonomických ukazovateľov
Macroeconomic indicators show signs of favourable development 2

JUDr. František Hetteš
Verejnosť podľa zákona o bankách
The public acording to the Banking Act 5

PhDr. Eva Sisková
FINEX '95
Cesta do finančného sveta
A road to the world of finance 6

Ing. Boris Porošin
Odhaľovanie falzifikátov peňazí
Detection of conterfeit banknotes 7

Ing. Emília Boriščáková, CSc.
Európska menová únia
The European Monetary Union 11

PRÍLOHA

Doc. Ing. Štefan Slávik, CSc.
Odvetvová a konkurenčná analýza slovenského bankovníctva
Analysis of the Slovak banking sector with a view to competiton 15

POSTREHY • PODNETY

PhDr. Eva Mihalíková
EBIC '95
European Business Information Conference 23

Doc. PhDr. Miroslava Szarková, CSc.
Slovenský podnik na prahu tretieho tisícročia
Slovak enterprises on the threshold of the millennium 24

SPRAVODAJSTVO

Nová pôžička od Európskej investičnej banky
A new EIB loan 25

Directory of Banks Operating in the SR as at 1 August 1995 27

BIATEC
Odborný bankový časopis

august 1995

Vydavateľ:
Národná banka Slovenska

Published by
National Bank of Slovakia

Redakčná rada/Editorial Council:
Ing. Vladimír Masár (predseda), Mgr. Soňa Babincová, PhDr. Eva Barlíková, Ing. Adam Celušák, CSc., Prof. Ing. Irena Hlavatá, CSc., Ing. Štefan Králik, Ing. Jozef Kreutz, Doc. Ing. Jozef Makúch, CSc., Ing. Gabriela Miklošová, Doc. Ing. Anna Pilková, CSc. MBA, Ing. Monika Siegelová, PhDr. Eva Sisková, Ing. Vladimír Valach

Redakcia/Editorial Staff:
šéfredaktorka/Editor in Chief
Mgr. Soňa Babincová ☎ 210 4406
zástupkyňa šéfredaktorky/Editor
Ing. Alica Polónyiová ☎ 210 3400
výtvarná redaktorka/Graphics Editor
Katarína Krošláková ☎ 210 3400

Adresa redakcie/Editorial Office:
Národná banka Slovenska
redakcia BIATEC
Štúrova 2, 818 54 Bratislava
tel.: 210 3400, 210 3034, 210 4406
fax: 210 3035

Objednávky a predplatné prijíma redakcia ☎ 210 3034

Účet pre organizácie:
916-54188-002/0720

Účet pre obyvateľstvo:
916-57282-002/0720

Ročné predplatné: 143,70 Sk

Tlač a distribúcia:
Printed and Distributed by:
i + i print, spol. s r.o.
Ondavská 3, 826 47 Bratislava

Termín odovzdania rukopisov:
7. 8. 1995

Dátum vydania: 21. 8. 1995
Podávanie novinových zásielok povolené Riaditeľstvom poštovej prepravy Pošta Bratislava 12 zo dňa 24. 3. 1994 č. j. 290/94

Registračné číslo:
MK SR 698/92
ISSN 1335 - 0900

1. strana obálky/Front Cover:
Ilustrácia k článku na str. 7
Illustration to article on page 7

Foto: Ing. Štefan Fröhlich

Pozitívny vývoj makroekonomických ukazovateľov

POROVNANIE HOSPODÁRSKEHO VÝVOJA V POĽSKU, MAĎARSKU, ČESKEJ REPUBLIKE A SLOVENSKEJ REPUBLIKE V ROKU 1994

Ing. Anna Brucháčová
Národná banka Slovenska

Vývoj niektorých makroekonomických ukazovateľov v Poľsku, Maďarsku, Českej republike a Slovenskej republike od začiatku deväťdesiatych rokov naznačuje, že po období transformačnej recesie nastupuje stabilizácia ich ekonomík.

I keď sú v stave ekonomiky týchto krajín určité rozdiely podmienené špecifickými východiskovými podmienkami a rozdielnym časovým začiatkom ekonomických reforiem, možno pozorovať určité spoločné znaky:

- príznaky stabilizácie, resp. hospodárskeho oživenia,
- zmiernenie inflačných tendencií,
- vysoká miera nezamestnanosti (s výnimkou ČR),
- zmenu teritoriálnej štruktúry zahraničného obchodu.

V ďalšom uvádzame detailnejší pohľad na niektoré ekonomické ukazovatele.

Hrubý domáci produkt

Tendencia k hospodárskemu poklesu začína v porovnávaných krajinách ustupovať. Hospodárske oživenie sa prejavilo najskôr v Poľsku, a to ešte v roku 1992.

Pre Maďarsko, Česko a Slovensko bol prelomový práve rok 1994, keď bol po prvýkrát od začiatku ekonomických reforiem zaznamenaný rast reálneho hrubého domáceho produktu (HDP). Tento vývoj bol do značnej miery ovplyvnený hospodárskym oživením vo vyspelých trhových ekonomikách.

Zdrojom hospodárskeho rastu Slovenska, Poľska a Maďarska bol najmä vývoz tovarov a služieb, v Českej republike mal najvýraznejší prínos rast domácej spotreby.

Inflácia

Dynamika inflačného vývoja v jednotlivých krajinách sa postupne zmierňuje, aj keď miera inflácie v porovnaní s krajinami Európskej únie je naďalej vysoká (priemerná miera inflácie v roku 1994 tu bola 3,1 %).

Pri porovnaní miery inflácie meranej indexom spotrebiteľských cien bol najnižší vzrast cien v roku 1994 oproti predchádzajúcemu roku v Českej republike o 10 %, nasleduje Slovensko s medziročným prírastkom 11,7 %.

V Maďarsku vzrástla hladina cien v roku 1994 o 18,8 % a v Poľsku o 29,4 %. Pri porovnaní s rokom 1990, keď miera inflácie v Poľsku vzrástla až o 586 %, tento vývoj nepochybne svedčí o tom, že hyperinfláciu sa v tejto krajine podarilo znížiť na primeranú úroveň.

Hrubý domáci produkt
% zmena oproti predchádzajúcemu roku

	Česká republika	Maďarsko	Poľsko	Slovenská republika
1990	-1,2	-3,5	-11,6	-2,5
1991	-14,2	-11,9	-7,6	-14,5
1992	-6,6	-4,5	2,6	-7,0*
1993	-0,9	-2,3	3,8	-4,1
1994	2,5	2,8	5,0	4,8

Pramene: ŠÚ SR, SÚ ČR, MNB, NBP
*zmena metodiky

Miera inflácie
% zmena oproti rovnakému obdobiu predchádzajúceho roka

	Česká republika	Maďarsko	Poľsko	Slovenská republika
1990	9,7	28,9	585,8	10,4
1991	56,6	35,0	70,3	61,2
1992	11,1	23,0	43,0	10,0
1993	20,8	22,5	35,3	23,2
1994	10,0	18,8	29,4	11,7

Pramene: ŠÚ SR, SÚ ČR, MNB, NBP

Nezamestnanosť

Proces transformácie ekonomiky je sprevádzaný previsom ponuky pracovnej sily, ktorú vznikajúci súkromný sektor nie je schopný dostatočne absorbovať.

Najnepriaznivejšia je situácia v Poľsku, kde miera nezamestnanosti vzrástla zo 6 % v roku 1990 na 16 % v roku 1994 a naďalej sa zvyšuje. O niečo lepšie postavenie má Maďarsko s 11,5 % a Slovensko so 14,8 % mierou nezamestnanosti. Česká republika sa spomedzi krajín prechádzajúcich hospodárskymi zmenami vymyká mierou nezamestnanosti na úrovni 3,5 %.

Štátny rozpočet

Deficit štátneho rozpočtu Slovenskej republiky dosiahol v uplynulom roku 5,7 % HDP, po vyčlenení financovania clearingu s ČR by však predstavoval 3,6 % HDP.

K vyváženému rozpočtovému hospodáreniu sa najviac približuje vláda ČR, ktorá v posledných rokoch udržuje prebytkové financovanie štátneho rozpočtu. Poľská vláda si vo svojom programe vytýčila za cieľ znížiť deficit štátneho rozpočtu na úroveň 2,5 % HDP do roku 1997.

V Maďarsku sa naopak očakáva ďalšie zvýšenie schodku štátneho rozpočtu v súvislosti s problémami s rastúcim deficitom platobnej bilancie.

Zahraničný obchod

Od roku 1989 nastáva v porovnávaných krajinách zmena teritoriálnej orientácie zahraničného obchodu v prospech vyspelých trhových štátov. Najvýznamnejšími obchodnými partnermi sa stali krajiny Európskej únie, z nich hlavne SRN. Vyššia potreba dovozu a obmedzené možnosti vývozu však spôsobujú, že obchodná bilancia s týmito krajinami je pasívna.

Zahraničná zadlženosť

Ukazovateľ hrubej zahraničnej zadlženosti indikuje, nakoľko je narušená vonkajšia rovnováha ekonomiky. Česká republika a Slovensko sa vyznačujú relatívne nízkou mierou hrubej zahraničnej zadlženosti v porovnaní s Poľskom a Maďarskom, ktorých zahraničný dlh presahuje 50 % HDP.

Maďarsko má v súčasnosti v porovnaní s ostatnými krajinami najnepriaznivejšiu pozíciu z hľadiska zahraničnej zadlženosti, meranej ako percento z vytvoreného HDP (72,7 %), aj ako zadlženosť na jedného obyvateľa (2779 USD). Poľsko dosiahlo zníženie časti svojho zahraničného dlhu po dohode so skupinou obchodných bánk (Londýnskym klubom).

Miera nezamestnanosti
v % ekonomicky aktívneho obyvateľstva

	Česká republika	Maďarsko	Poľsko	Slovenská republika
1990	0,8	1,9	6,3	1,6
1991	4,1	8,5	11,8	11,8
1992	2,6	12,3	13,6	10,4
1993	3,5	12,1	15,7	14,4
1994	3,2	11,5	16,0	14,8

Pramene: ŠÚ SR, SÚ ČR, MNB, NBP

Saldo štátneho rozpočtu
vyjadrené ako % HDP

	Česká republika	Maďarsko	Poľsko	Slovenská republika
1991	-2,1	-4,9	-3,8	-3,8
1992	-0,2	-7,0	-6,0	-3,1
1993	0,1	-6,1	-2,8	-6,8
1994	1,0	-6,8	-2,8	-5,7

Pramene: ŠÚ SR, SÚ ČR, MNB, NBP

Podiel vývozu na dovoze

	Česká republika [1]	Maďarsko	Poľsko	Slovenská republika [2]
1991	111,9	89,3	96,0	95,6
1992	84,6	96,0	81,7	96,8
1993	102,7	70,5	75,7	86,0
1994	97,1	68,4	95,3	101,6

Pramene: ŠÚ SR, SÚ ČR, MNB, NBP
[1] od roku 1993 vrátane obchodu so SR
[2] od roku 1993 vrátane obchodu s ČR

Hrubá zahraničná zadlženosť v roku 1994

	Česká republika	Maďarsko	Poľsko	Slovenská republika
% HDP	32,7	72,7	51,9	37
USD na 1 obyv.	997	2779	1076	788

Pramene: ŠÚ SR, SÚ ČR, MNB, NBP

Privatizácia

Metódy a tempo privatizácie boli v jednotlivých krajinách odlišné. Dosiahnutý stupeň privatizácie charakterizujú údaje v nasledujúcej tabuľke (ide sčasti o hrubé expertné odhady, keďže úplne porovnateľné údaje zatiaľ nie sú k dispozícii).

Zahraničné investície

Pozornosť zahraničných investorov v minulých rokoch najviac zauja-

Podiel súkromného sektora na ekonomickej aktivite v roku 1993

	Česká republika	Maďarsko	Poľsko	Slovenská republika
1993	60 %	50 %	55 %	30 %

Prameň: Central European Economic Review, Vol. 2, No. 4

Priame zahraničné investície ku koncu roka v mld. USD

	Česká republika	Maďarsko	Poľsko	Slovenská republika
1993	2,3	5,6	3,0	0,3
1994	2,7	7	5	0,6
1994 - v USD na 1 obyv.	261	682	130	112

Pramene: ŠÚ SR, SÚ ČR, MNB, NBP

lo Maďarsko, ktoré vďaka svojej otvorenosti k prílevu zahraničného kapitálu a silnému privátnemu sektoru získalo v rokoch 1989-1993 takmer 50 % priamych zahraničných investícií smerujúcich do štátov strednej Európy. V minulom roku však znaky hospodárskeho oživenia v Poľsku a vyrovnaný hospodársky vývoj, politická stabilita, ako aj ukončená privatizácia v Českej republike prispeli k zvýšeniu atraktívnosti týchto krajín pre zahraničných investorov.

Najčastejšie uvádzanou príčinou nízkeho prílevu zahraničného kapitálu na Slovensko v porovnaní s ostatnými krajinami je neistota, vyplývajúca z pretrvávajúcej politickej nestability.

Medzinárodná integrácia

Všetky krajiny višegrádskej skupiny už vykonali prvé kroky smerujúce k začleneniu sa do EÚ. Maďarsko a Poľsko podpísali asociačné dohody s EÚ ešte v roku 1991, dosiahli ratifikáciu týchto dohôd parlamentami jednotlivých členských štátov EÚ a od 1. 2. 1994 sa aj formálne stali pridruženými členmi EÚ. Česko a Slovensko podpísali asociačné dohody v októbri 1993, od 1. 2. 1995 sú aj pridruženými členmi EÚ.

Súhrnné porovnanie hodnôt základných makroekonomických ukazovateľov, ako sú medziročný prírastok HDP, miera nezamestnanosti ku koncu roka, ročná miera inflácie a výška zahraničnej zadlženosti (percento HDP), ktoré zaznamenali v jednotlivých krajinách v roku 1993 a 1994, je v nasledujúcich grafoch.

Vývoj týchto štyroch ukazovateľov je zobrazený pomocou tzv. magického štvoruholníka. Stupnice sú upravené tak, aby sa hodnoty jednotlivých ukazovateľov, ktoré sú priaznivé - teda vyšší rast HDP, nízka miera inflácie a nezamestnanosti a nízka úroveň zahraničnej zadlženosti - znázornili smerom od priesečníka osí. Čím väčšia je plocha štvoruholníka, ktorý takto vznikne, tým priaznivejšie makroekonomické výsledky znázorňuje.

Pri pohľade na oba grafy si možno všimnúť zlepšenie makroekonomických výsledkov v porovnávaných krajinách oproti stavu v roku 1993, hlavne vďaka vyšším medziročným prírastkom HDP v Českej republike a na Slovensku aj vďaka spomaleniu tempa inflácie. Zníženie zahraničnej zadlženosti Poľska v roku 1994 bolo dosiahnuté vďaka dohodám o odpustení časti zahraničného dlhu so skupinou bánk Londýnskeho klubu.

Samozrejme, že takýto pohľad je zjednodušujúci a nemožno na jeho základe robiť absolútne závery o ekonomickej situácii v jednotlivých krajinách (v prípade HDP a inflácie je zohľadnená len medziročná zmena, nie dlhodobý vývoj), poskytne však niektoré užitočné informácie.

Verejnosť podľa zákona o bankách

JUDr. František Hetteš
Národná banka Slovenska

Zákon o bankách z roku 1992 definuje banku ako právnickú osobu so sídlom v Slovenskej republike, založenú ako akciovú spoločnosť, ktorá prijíma vklady od verejnosti (zákonodarca nahradil slová právnické a fyzické osoby slovom verejnosť) a poskytuje úvery, a ktorá má povolenie pôsobiť ako banka. Z uvedeného možno ustáliť, že jednou z hlavných činností banky a súčasne jej hlavným pojmovým znakom je prijímanie vkladov od verejnosti. Treba jednoznačne uviesť, že prijímať vklady od verejnosti a súčasne poskytovať úvery môže len banka, ako to vyplýva z citovaného úvodného ustanovenia zákona o bankách. V zákone o bankách z roku 1992 sa už neuvažuje s možnosťou vydávania povolenia nebankovým subjektom na výkon tzv. bankových činností, ktoré sú uvedené v § 1. Takouto činnosťou je napr. prijímanie vkladov od verejnosti. Platný Obchodný zákonník umožňuje na rozdiel od predchádzajúcej právnej úpravy, aby ako veriteľ v zmluve o úvere vystupoval aj iný subjekt, ako je len banka alebo sporiteľňa. Tým je priamo zo zákona daná možnosť podnikateľom efektívnejšie využiť svoje vlastné finančné prostriedky, t. j. poskytnúť ich niekomu inému za prípadne výhodnejších podmienok ako banke.

Pojem vklad a úver je definovaný v jednom z úvodných ustanovení zákona o bankách z roku 1992. Pod vkladom rozumie zákon o bankách zverené peňažné prostriedky, ktoré predstavujú záväzok voči vkladateľovi na ich výplatu. Vklady od verejnosti môžu prijímať len banky a sporiteľne. V praxi sa pomerne často vyskytujú firmy, ktoré poskytujú výhodné úvery iným subjektom a súčasne prijímajú vklady od svojich zamestnancov. Organizačný útvar, ktorý vykonáva takúto činnosť, nazývajú podnikovou bankou alebo podnikovou sporiteľňou. Svoje konanie odôvodňujú rôznymi právnymi úpravami, napr. zákonom o daniach z príjmov, ktorý hovorí o sadzbe dane z úrokov a iných výnosov z vkladov prijímaných zamestnávateľom od svojich zamestnancov, resp. tým, že firma môže robiť všetko, čo nie je právnym poriadkom výslovne zakázané a pod.

Podľa zákona o bankách a sporiteľniach z roku 1989 prijímali banky a sporiteľne vklady od právnických a fyzických osôb. Okrem bánk a sporiteľní mohli na základe povolenia vydaného bývalou ŠBČS popri svojej hlavnej činnosti prijímať vklady od právnických a fyzických osôb aj iné právnické osoby ako banky a sporiteľne. Povolenie na túto činnosť sa nevyžadovalo, ak išlo o prostriedky spoločných družstevných účelových fondov vytváraných podľa osobitného predpisu. Právnická osoba mala ohľadne povoleného výkonu činnosti takmer rovnaké práva a povinnosti ako banka a sporiteľňa podľa zákona o bankách a sporiteľniach.

Do celkového bankového systému treba zahrnúť aj špecializované banky, a to stavebné sporiteľne, ktoré podľa zákona o stavebnom sporení č. 310/1992 Zb. „prijímajú vklady od stavebných sporiteľov". Zákon o stavebnom sporení teda nepozná pojem verejnosť. Stavebný sporiteľ je definovaný v § 4 zákona o stavebnom sporení ako fyzická osoba s trvalým bydliskom v Slovenskej republike, ktorá uzatvorí so stavebnou sporiteľňou zmluvu o stavebnom sporení, resp. v mene ktorej je zmluva uzatvorená.

Platná právna úprava zákona o bankách a ani iný právny predpis, žiaľ, jednoznačne neupravuje, čo treba rozumieť pod pojmom „verejnosť". Pojem verejnosť pozná veľké množstvo právnych predpisov. Je ich viac ako sto, napr. autorský zákon, Ústava Slovenskej republiky, občiansky súdny poriadok, zákon o ochrane prírody a krajiny a ďalšie. Zákon o ochrane spotrebiteľa hovorí dokonca o spotrebiteľskej verejnosti. Napriek veľkému počtu právnych predpisov, v ktorých sa pojem verejnosť používa, nenašiel som v nich jeho bližšie vymedzenie. Pri upresnení tohto pojmu som vychádzal z účelu a cieľov konkrétnej právnej úpravy. Zjednodušene možno povedať, že v prípadoch procesných predpisov nezahrňujeme pod verejnosť účastníkov konania. V iných prípadoch to môžu byť všetky fyzické osoby takmer bez obmedzenia, ďalej fyzické osoby s určitými vlastnosťami, schopnosťami alebo skúsenosťami, fyzické alebo právnické osoby z určitej lokality, ktoré zo zákona majú byť o niečom informované, na niečo upozorňované, resp. ktoré majú niečo splniť a pod. Odôvodnenosť vymedzenia obsahu pojmu verejnosť pre potreby zákona o bankách vyplýva najmä z toho, že bez neho nemožno jednoznačne ustáliť, či nebankové subjekty, ktoré nemajú povolenie pôsobiť ako banka môžu, alebo nemôžu súčasne poskytovať úvery a prijímať vklady od svojich zamestnancov, ktorých nepovažujú za verejnosť. Zaradiť zamestnancov nebankového subjektu medzi verejnosť v zmysle zákona o bankách je zrejme dosť problematické. Jedným z rozhodujúcich účelov zákona o bankách je upraviť činnosť bánk v záujme ochrany vkladateľov, t. j. stanoviť celý, dokonale premyslený komplex podmienok na prijímanie vkladov nielen od verejnosti, ale od všetkých, od ktorých sa prijímajú vklady bez ohľadu na to, či sú to fyzické alebo právnické osoby, alebo či ide o osoby stojace mimo banky.

Ak vzhľadom na platnú právnu úpravu pripustíme, že akákoľvek firma môže poskytovať úvery a prijímať vklady od svojich zamestnancov (nie od verejnosti), nadobúda v určitom rozsahu postavenie banky podľa zákona o bankách, ale pritom sa na ňu nevzťahujú prísne pravidlá obozretného podnikania (napr. o úverovej angažovanosti bánk, kapitálovej primeranosti bánk). Nikto nad ňou nevykonáva veľmi široký a prísny dohľad z hľadiska ochrany vkladateľov, tak ako je to v prípade riadne povolených bánk, ktoré sú okrem iného špecialne zriadené na zhodnocovanie vkladov verejnosti. Vklady, ktoré v súčasnosti prijímajú rôzne firmy od svojich zamestnancov, sú síce spravidla zúročené, nie sú však poistené a ani nebudú podliehať povinnému poisteniu vkladov, ako je to v prípade bánk a pobo-

čiek zahraničných bánk. Vkladateľ — zamestnanec sa môže, napr. v prípade úpadku podniku, dostať do nepriaznivej situácie v súvislosti s vymáhaním svojej pohľadávky.

V prípade prijatia zákona o systéme poistenia vkladov v bankách bude postavenie vkladateľa podstatne výhodnejšie a bezpečnejšie. Argumentácia podnikov, že vychádzajú v ústrety svojim zamestnancom (možnosť ukladať vklady priamo u zamestnávateľa, zaujímavá výška úrokov) a pomocou vkladov pomáhajú firme pri jej činnosti, je značne zúžená a účelová. V Slovenskej republike pôsobí v čase písania tohto príspevku 18 bánk a 9 pobočiek zahraničných bánk s podstatne väčším počtom pobočiek a filiálok, ktoré sú časovo a priestorovo dostupné všetkej verejnosti. Podniky môžu získať finančné prostriedky na rozvojové programy od svojich zamestnancov iným spôsobom, napr. vydaním podnikových obligácií.

Vzhľadom na uvedenú situáciu je potrebné, aby novelizovaný zákon o bankách „vyriešil" otázku verejnosti. Najjednoduchšie je zrejme vypustenie slova verejnosť, čím sa dostaneme do stavu, že firmy nemôžu súčasne poskytovať úvery a prijímať vklady od kohokoľvek, teda ani od svojich zamestnancov.

Pozrime sa, ako je otázka verejnosti upravená napr. vo Francúzsku alebo v Nemecku. Podľa francúzskeho bankového zákona z roku 1984 sa pod bankové operácie zahŕňa príjem finančných prostriedkov od verejnosti. Pritom za vklady prijaté od verejnosti sa nepovažujú finančné prostriedky spoločníkov obchodnej spoločnosti, akcionárov držiacich viac ako 5 % kapitálu, členov správnej rady, dozornej rady, riaditeľov a konateľov spoločnosti, alebo prostriedky zamestnancov, pokiaľ nepredstavujú viac ako 10 % jej kapitálových zdrojov. Podľa nemeckého zákona je okrem iného zakázané vykonávať vkladovú činnosť, ak okruh vkladateľov pozostáva prevažne zo zamestnancov podniku (podnikové sporiteľne) a nerealizujú sa iné bankové obchody, ktoré prevyšujú objem vkladového obchodu.

Slovenská právna úprava, ktorá by precizovala podmienky, za ktorých môžu prípadne aj nebankové podnikateľské subjekty prijímať vklady od svojich zamestnancov, ako aj možnosť bankového dohľadu v určitom rozsahu a potrebnom smere regulovať takúto činnosť nebankových subjektov, by zrejme viac vyhovovala samotným zamestnancom - vkladateľom, bankovému a aj nebankovému sektoru.

FINEX '95 cesta do finančného sveta

Klope na dvere už po tretíkrát — FINEX '95, ktorý sa bude konať v dňoch 19. — 22. septembra v Banskej Bystrici. V centre stredoslovenského regiónu sa pred tromi rokmi zrodila myšlienka vytvoriť sídlo výstavy pre oblasť bankovníctva, peňažníctva, poisťovníctva a kapitálového trhu. Miesto, kde si bankári, pracovníci búrz a predstavitelia poisťovní raz ročne dávajú schôdzku so svojimi obchodnými partnermi, klientami a všetkými záujemcami o túto problematiku.

Druhého ročníka sa zúčastnilo 202 vystavovateľov na ploche 5723 m². V súčasnosti je nasledujúca situácia: doposiaľ sa prihlásilo vyše 220 vystavovateľov na ploche 7000 m², čo je o 25 % viac oproti vlaňajšku. V tomto roku sa na medzinárodnej výstave FINEX zúčastní 20 bánk, 14 poisťovní, z toho 2 zdravotné... Magnetom pre návštevníkov bude nesporne aj dvojdňová medzinárodná konferencia venovaná PROFILU A SUBJEKTOM KAPITÁLOVÉHO TRHU, na ktorej budú zastúpení domáci i zahraniční vystavovatelia. Spomeňme napríklad účasť delegácie Európskej komisie, ktorej zástupca vystúpi aj v odbornej časti medzinárodnej konferencie. Ďalšie odborné semináre budú napr. pod názvom MARKETING V BANKOVNÍCTVE, INFOFINEX '95 — seminár o informačných technológiách, FINARCH — seminár venovaný architektúre pre oblasť finančníctva a návštevníkov iste zaujme AKCIONÁRSKA ŠKOLA, určená pre nich priamo na výstavisku s možnosťami investovania a pod záštitou Bratislavskej opčnej burzy, Servis brooker Žilina a RM Systém Slovakia.

Očakáva sa, že tak ako v predchádzajúcich ročníkoch, významnou mierou prispejú k dobrému menu výstavy aj výrobcovia a dodávatelia výpočtovej a kancelárskej techniky, počítačových softwarov, zabezpečovacej techniky i zariadení pre bankové a finančné inštitúcie. Počas výstavy sa bude konať množstvo zaujímavých sprievodných odborných i spoločenských akcií.

Je už dobrou tradíciou, že neoddeliteľnou súčasťou medzinárodnej výstavy bankovníctva, finančníctva, poisťovníctva a kapitálového trhu FINEX je aj bulletin pod názvom PER ME OMNIA (Skrz mňa všetko). Tento nápis bol vyrazený na starých rímskych minciach a bol aj mottom prvého filmu o FINEX-e, ktorý realizovalo tlačové stredisko výstavy už dvakrát v spolupráci s BB Expo.

Sme presvedčení, že medzinárodná výstava splní všetky očakávania organizátorov, vystavovateľov i návštevníkov, veď Banská Bystrica a jej FINEX majú ambíciu stať sa najvýznamnejšou prehliadkou v oblasti peňažníctva, bankovníctva a poisťovníctva na Slovensku.

PhDr. Eva Sisková
Presscentrum
FINEX '95

Odhaľovanie falzifikátov peňazí

MEDZINÁRODNÝ SEMINÁR

Ing. Boris Porošin
Národná banka Slovenska

Národná banka Slovenska má vybudované špecializované pracovisko — skúšobňu a kabinet platidiel, kde sa sústreďujú informácie o pravých bankovkách a falzifikátoch. Overuje sa tu pravosť slovenských korún a zahraničných platidiel, na falzifikáty zadržané na území Slovenskej republiky je vypracovávaný odborný posudok pre potreby orgánov činných v trestnom konaní.

Otvorenie hraníc medzi štátmi, ktoré boli do roku 1989 násilne oddelené, umožnilo nielen voľné cestovanie turistov, ale hranice sa otvorili aj pre organizovaný zločin. Vývoj v počte zadržaných falzifikátov na území Slovenska po roku 1989 to jednoznačne dokumentuje. Podobný vývoj zaznamenali aj v okolitých štátoch.

Štruktúra zadržaných falzifikátov na území Slovenska dokumentuje, že meny, ktoré sú najčastejším objektom pre falšovateľov, sú americké doláre, nemecké marky, talianske líry a francúzske franky. Úspešnosť boja proti falšovaniu peňazí je podmienená medzinárodnou spoluprácou a výmenou informácií.

Práve z týchto dôvodov zorganizovala Národná banka Slovenska medzinárodný seminár na tému: „Odhaľovanie falzifikátov peňazí", ktorý sa uskutočnil v Bratislave v dňoch 26. — 30. júna 1995. Po obsahovej stránke seminár pripravili pracovníci emisného odboru, organizačne ho zabezpečili pracovníci Inštitútu bankového vzdelávania Národnej banky Slovenska. Zúčastnili sa ho špecialisti centrálnych bánk z Česka, Maďarska, Poľska, Rakúska, Slovinska, Talianska a Ukrajiny. Medzinárodné policajné organizácie reprezentovali experti z Interpolu a US Secret Service. Policiu Slovenskej republiky zastupovali pracovníci Rady vlády Slovenskej republiky pre boj s protispoločenskou činnosťou, Prezídia policajného zboru a Kriminalistického a expertízneho ústavu.

Falšovanie peňazí je nebezpečná trestná činnosť, ktorá v súčasnej dobe nadobúda charakter medzinárodného organizovaného zločinu. Bojom proti falšovaniu peňazí sa zaoberajú policajné organizácie jednotlivých štátov, emisné banky vydávajúce peniaze a medzinárodné policajné organizácie koordinujúce spoluprácu v tejto oblasti.

Cieľom seminára bola výmena skúseností v oblasti boja proti falšovaniu peňazí, v ktorom majú významné postavenie emisné banky. Definovanie postavenia emisných bánk v jednotlivých štátoch, legislatíva, spolupráca s políciou na národnej i medzinárodnej úrovni, spolupráca s medzinárodnými inštitúciami, organizačné začlenenie útvarov zaoberajúcich sa touto problematikou v rámci emisnej banky, technické vybavenie, metodika klasifikácie falzifikátov, organizácia práce, štatistické informácie atď. — to boli hlavné témy seminára.

Národná banka Slovenska venovala príprave tohto podujatia veľkú pozornosť a jeho význam zdôraznila i osobná prítomnosť guvernéra NBS p. Masára, ministra vnútra Slovenskej republiky p. Hudeka a prezidenta policajného zboru p. Holdoša, ktorí otvorili jeho rokovanie.

Úvodné vystúpenia patrili zástupcom Národnej banky Slovenska, ktorí oboznámili účastníkov seminára s prácou peňažného úseku NBS a výsledkami v oblasti boja proti falšovaniu peňazí.

Situácia vo vývoji počtu zadržaných falzifikátov peňazí na Slovensku

V roku 1994 bolo na území Slovenskej republiky zadržaných a predložených skúšobni platidiel Národnej banky Slovenska 357 kusov falzifikátov slovenských korún v celkovej korunovej protihodnote 145 900 Sk.

V roku 1994 bola dokončená výmena česko-slovenských okolkovaných peňazí, a to bankoviek nominálnych hodnôt 50 Sk v termíne do 28. 2. 1994 a 500 Sk, 100 Sk a 20 Sk v termíne do 31. 3. 1994. V mesiacoch január — marec 1994 boli zadržané posledné falzifikáty okolkované buď pravými kolkami nižších nominálnych hodnôt, alebo falošnými kolkami vyrobenými rôznymi spôsobmi, ako napr. na farebných reprodukčných zariadeniach, čiernobielych kopírovacích strojoch vyfarbené pastelkami, vystrihnutými z časopisov a pod. V tabuľke uvedený prehľad falzifikátov okolkovaných bankoviek za prvé mesiace roku 1994 dokumentuje klesajúcu tendenciu ich výskytu:

Falzifikáty kolkovaných bankoviek

Rok	Mesiac	Počet ks
1993	SPOLU	4918
1994	január	261
	február	19
	marec	6
	apríl	0

Prvé falzifikáty slovenských bankoviek vzoru 1993 boli zadržané v januári 1994. Dovadna bolo v roku 1994 zadržaných 11 kusov falzifikátov bankoviek a 60 kusov falzifikátov mincí.

Falzifikáty bankoviek boli vo všetkých prípadoch vyrobené na monochromatických kopírovacích zariadeniach pracujúcich na princípe elektro-

Tabuľka zadržaných falzifikátov Sk vzoru 1993:

Peniaze	Počet ks
Bankovky	
1000	3
500	5
100	1
50	2
Mince	
106	0

grafie (tzv. čierno-biele kopírky). Z pohľadu stupňa nebezpečnosti sú zaradené do V. stupňa nebezpečnosti ako nevydarené.

Aj vyjadrenie korunovej protihodnoty zadržaných falzifikátov Sk v porovnaní s rokom 1993 v nasledujúcej tabuľke dokumentuje výrazný pokles

Korunová protihodnota falzifikátov Sk

Rok	Obdobie	Sk
1993	spolu	2 849 440
1994	spolu	145 900
Bankovky	kolkované	139 600
	nové Sk	6 300

rozsahu falšovania slovenskej meny.

Nízky výskyt falzifikátov slovenských bankoviek vzor 1993 je možné pripísať aj účinnej propagačnej kampani Národnej banky Slovenska o ochranných prvkoch nových slovenských bankoviek. Občania venujú vyššiu pozornosť bankovkám, ktoré sú vybavené ochrannými prvkami veľmi ľahko čitateľnými, čo umožňuje jednoznačnú identifikáciu pravosti bankovky.

Prvý falzifikát vyrobený na farebnej „kopírke" sme zaznamenali až v januári 1995, a to bankovku nominálnej hodnoty 50 Sk. Uvedená bankovka je vyrobená na farebnej „kopírke" Canon CLC 10. Falzifikát bankovky 50 Sk je vyrobený nekvalitne, bez napodobnenia ochranných prvkov a bol zaradený do IV. stupňa nebezpečnosti — „menej podarený".

Vývoj počtu zadržaných falzifikátov valút je diferencovaný. V roku 1994 bolo na území Slovenskej republiky zadržaných a predložených skúšobni platidiel Národnej banky Slovenska 2 359 kusov falzifikátov valút v celkovej korunovej protihodnote 6 635 897 Sk. Prehľad o štruktúre zadržaných falzifikátov valút je uvedený grafe 1.

Z uvedeného prehľadu je zrejmé, že podiel USD a DEM je dominantný, keď

Graf 1 Štruktúra falzifikátov v roku 1994

USD	DEM	ITL	FRF	Ostatné
1709	463	110	48	29
72,45 %	19,63 %	4,66 %	2,03 %	1,23 %

predstavujú 92 % z celkového počtu zadržaných falzifikátov.

V porovnaní s rokom 1993 môžeme konštatovať určité pozitívne tendencie, najmä v oblasti falzifikátov DEM. Graf 2 dokumentuje mierny nárast počtu falzifikátov USD a prudký pokles počtu falzifikátov DEM.

Kým v roku 1993 predstavovala korunová protihodnota zadržaných falzifikátov čiastku 8 349 747 Sk, v roku 1994 evidujeme pokles o 1 713 850 Sk.

Z uvedenej štatistiky je možné vyvodiť záver, že naďalej rastie výskyt falzifikátov tých mien, ktoré sú po technickej stránke nedostatočne chránené, a to najmä USD a FRF. Informačná kampaň NBS o ochranných prvkoch slovenských bankoviek vzor 1993, ktoré sú analogické s nemeckými bankovkami, sa zrejme pozitívne odrazila v poklese počtu falzifikátov DEM.

V oblasti falzifikátov valút podstatnú časť, tak ako v predchádzajúcich rokoch, tvorili falzifikáty amerických dolárov.

Graf 3 Štruktúra falzifikátov USD v roku 1994

100	50	20	Ostatné
1499	73	118	19
87,70%	4,30%	6,90%	1,10%

V roku 1994 bolo na území Slovenskej republiky zadržaných a predložených skúšobni platidiel NBS v 682 prípadoch 1 709 kusov falzifikátov USD. Prehľad o štruktúre zadržaných falzifikátov USD je uvedený v grafe 3.

Bankovky USD sú po technickej stránke na súčasnú dobu veľmi nedostatočne chránené. V podstate od roku 1928, keď bol zavedený súčasný malý formát amerických dolárov, nedošlo k podstatným zmenám v ich ochrane a táto medzičasom zastarala. V sérii 1990 síce pribudol ochranný prúžok a mikrotext okolo medailónu prezidenta, ale objavili sa už falzifikáty, kde aj tieto ochranné prvky sú veľmi dobre napodobnené.

Falzifikáty USD zaraďuje skúšobňa platidiel do stupňov nebezpečnosti: od I. stupňa, kde sú falzifikáty označené ako „veľmi nebezpečné" po V. stupeň, kde sa zaraďujú falzifikáty označené ako „nevydarené". Z počtu falzifikátov USD zadržaných a predložených Národnej banke Slovenska v roku 1994 bolo takmer 10 % klasifikovaných

Graf 2 Vývoj počtu falzifikátov

	USD	DEM	ITL	FRF	Ostatné	Spolu
1993	1540	1579	114	5	175	3413
1994	1709	463	110	48	29	2359
Rozdiel	169	-1116	-4	43	-146	-1054

skúšobňou platidiel ako nebezpečné alebo veľmi nebezpečné.

Do I. stupňa „veľmi nebezpečný" bolo zaradených 116 kusov falzifikátov nominálnej hodnoty 100 USD. Pri ich výrobe boli použité rovnaké tlačové techniky ako pri výrobe pravých bankoviek USD. Líšia sa od pravých bankoviek len v nepatrných detailoch bankovej grafiky. Pre pokladníkov a zmenárnikov sú veľmi nebezpečné pri ich preberaní na pokladniciach, ak nie sú o ich výskyte informovaní.

Do II. stupňa „nebezpečný" bolo zaradených 49 kusov falzifikátov série 1990 s ochranným prúžkom a mikrotextom okolo medailónu prezidenta. Uvedené falzifikáty majú okrem modrých a červených vlákien aj ochranné vlákna nakreslené s fluorescenčným perom, ktoré pod UV lampou svietia. (Na pravých USD bankovkách sú hodvábne modré a červené vlákna, ktoré pod UV žiarením nesvietia. Ochranný prúžok i mikrotext boli zakomponované do bankoviek postupne do všetkých nominálnych hodnôt okrem USD 1. Pri pohľade voľným okom ochranný prúžok je viditeľný ako súvislá čiara a mikrotext je čitateľný iba pod zväčšením.)

Falzifikáty dolárových bankoviek sú najčastejšie vytlačené líniovou tlačou z plochy charakteristickou pre III. stupeň nebezpečnosti — „podarený" s počtom 1 424 kusov falzifikátov USD rôznych nominálnych hodnôt. Do tohto stupňa nebezpečnosti zaraďujeme aj falzifikáty vyrobené na farebných kopírovacích zariadeniach, ktoré pracujú na princípe elektrografie. Vývoj v oblasti kopírovacej techniky umožňuje aj technicky menej zdatnému človeku vyrábať vysokokvalitné farebné reprodukcie. Široké použitie týchto kopírovacích prístrojov zvýšilo možnosť výroby a rozširovania falzifikátov. Farebné kopírovacie stroje boli použité vo väčšinou pri výrobe valút, ako napr. DEM, ITL, GBP a pod., ako pri výrobe USD bankoviek.

Do IV. stupňa nebezpečnosti „menej podarený" bolo zaradených 100 kusov falzifikátov USD. Niektoré časti tlače na týchto falzifikátoch celkom chýbajú: často sú vyrábané len jednou tlačovou technikou. Ochranné prvky na falzifikátoch chýbajú, preto prijímateľa možno oklamať len za veľmi nepriaznivých podmienok.

V. stupeň označovaný ako „nepodarený" zahrňuje 5 kusov falzifikátov. Ako samotný názov hovorí, ide o veľmi nekvalitne vyhotovené falzifikáty. Väčšinou ide o čierno-biele xeroxové kópie vyfarbené pastelkami.

Osobitnú skupinu falzifikátov USD tvoria pozmenené bankovky. Týchto bolo v roku 1994 zadržaných na území Slovenskej republiky 15 kusov.

Stupeň nebezpečnosti USD (ks)

I.	16
II.	49
III.	1424
IV.	100
V.	5
Pozmenené	15
Spolu	1709

Ide predovšetkým o pozmenenie bankoviek z nižších nominálnych hodnôt na vyšie nominálne hodnoty. Väčšinou sú pozmeňované 1 USD bankovky na 10, 20, 50, 100 USD a to prelepením alebo premaľovaním nominálnych hodnôt v rohoch bankovky na lícnej strane a taktiež pozmenením portrétu prezidenta v medailóne bankovky. Prijať takýto falzifikát môžu len osoby, ktoré nepoznajú americké doláre a vzťahy medzi nominálnymi hodnotami a portrétmi prezidentov. Vzhľadom na nízky výskyt pozmenených bankoviek tieto nepredstavujú v súčasnosti veľké nebezpečenstvo pre prijímateľa.

V oblasti falzifikátov ostatných valút dominujú falzifikáty DEM. Prehľad o štruktúre zadržaných falzifikátov DEM je uvedený v grafe 4.

Nominálna hodnota 100 DEM patrí aj v celosvetovom meradle popri bankovke 100 USD k najfalšovanejším bankovkám. Falzifikáty DEM boli najčastejšie vyhotovené líniovou tlačou z plochy. Výskyt falzifikátov DEM vyrobených na farebných kopírovacích zariadeniach mal klesajúcu tendenciu. Na zadržaných falzifikátoch sú napodobnené jednotlivé ochranné prvky ako vodoznak a ochranný prúžok. Vzhľadom na kvalitu napodobnenia týchto ochranných prvkov boli 3 ks falzifikátov (2 ks 100 DEM a 1 ks 200 DEM) zaradené do II. stupňa nebezpečnosti („nebezpečný").

Ďalšiu početnú skupinu tvoria falzifikáty ITL a FRF, a to nominálne hodnoty 50 000 ITL, 100 000 ITL a 500 FRF.

V tejto skupine evidujeme pokusy o napodobnenie ochranných prvkov — ochranného prúžku a vodoznaku na 3 kusoch falzifikátov. Na jednom falzifikáte nominálnej hodnoty 50 000 ITL boli napodobnené ochranné vlákna fluorescenčnou farbou.

Graf 4 Štruktúra falzifikátov DEM

100 DEM	200 DEM	1000 DEM
334	120	9
72 %	26 %	2 %

Na troch kusoch falzifikátov 1 000 CHF bola napodobnená hĺbkotlač suchou razbou. Tieto falzifikáty boli zaradené do II. stupňa nebezpečnosti ako „nebezpečné."

Osobitným prípadom, ktorý v štatistike z dôvodu možnosti skreslenia celkových výsledkov neevidujeme, je

zadržanie 1072 kusov falzifikátov bankoviek 1 000 HUF. Tieto falzifikáty boli vyrobené na farebnom kopírovacom zariadení a boli zadržané policiou bez toho, aby sa dostali do obehu.

Skúšobňa a kabinet platidiel aj v roku 1994 pokračovala s výmenou vzorov bankoviek so zahraničnými emisnými bankami a s budovaním kabinetu platidiel, ktorý sa vytvára len na základe vzorov platidiel, získaných od zahraničných emisných bánk. Doteraz boli odoslané vzory slovenských bankoviek a mincí do viac ako 155 emisných bánk sveta. V súčasnej dobe má kabinet platidiel NBS k dispozícii vzory platidiel od 57 emisných bánk.

Spolupráca so zahraničím pomáha pri získavaní podrobných informácií o zahraničných bankovkách a mincíach, ochranných prvkoch bankového papiera a bankovkovej grafiky, ako aj podrobnejších informácií o nebezpečných falzifikátoch valút.

V oblasti poskytovania informácií o pravých a platných bankovkách, ako i o falzifikátoch vznikol z podnetu NBS v roku 1994 lektorský tím z radov expertov jednotlivých obchodných bánk, ktorý zabezpečuje prenos informácií o výskyte falzifikátov peňazí medzi Národnou bankou Slovenska a obchodnými bankami.

Pracovníci skúšobne a kabinetu platidiel NBS zorganizovali v roku 1994 dva lektorské semináre pre lektorský tím obchodných bánk.

Okrem školení lektorského tímu vykonali pracovníci oddelenia skúšobne a kabinetu platidiel množstvo školení o rozpoznávaní falzifikátov na základe vyhodnotenia požiadaviek a potrieb peňažných ústavov, obchodných bánk, sporiteľní, pôšt a pod. Záujem o odborné školenia vzrastá, preto sa uvažuje s rozšírením lektorského zboru pre túto školiacu činnosť.

Zvýšeniu kvality výučby pri školeniach výrazne pomáha videokazeta „Pravá či falošná" realizovaná v roku 1994 v spolupráci s firmou AB Film Productions.

Osobitná pozornosť pri jej príprave bola venovaná americkým dolárom, pri ktorých sú zobrazené všetky detaily, ktoré pomôžu identifikovať veľmi nebezpečné falzifikáty v hodnote 100 USD. Dĺžka inštruktážneho záznamu na videokazete je 52 minút. Videokazeta môže pomôcť skvalitniť prácu pracovníkov všetkých zmenární a bánk, ktorí prichádzajú do styku so zahraničnými valutami.

Obchodné banky zaslali na skúšobňu platidiel v roku 1994 s cennými listami bankovky zahraničnej meny na overenie pravosti a platnosti v počte 639 kusov bankoviek. Vo väčšine prípadov išlo o overenie pravosti bankoviek vyšších nominálnych hodnôt, ktoré sa po odbornom posúdení vrátili obchodným bankám späť.

V roku 1994 vypracovali pracovníci oddelenia skúšobne a kabinetu platidiel 1164 odborných posudkov zadržaných falzifikátov pre orgány činné v trestnom konaní. V mnohých ďalších prípadoch bolo potrebné operatívne vyhľadávať informácie o falzifikátoch nevyhnutné pre zabezpečenie vyšetrovania.

Vývoj v počte zadržaných falzifikátov Sk a valút na území Slovenskej republiky v roku 1994 potvrdzuje správnosť postupu Národnej banky Slovenska pri zavedení nových slovenských bankoviek do obehu z pohľadu voľby ich ochranných prvkov.

Orientácia na moderné ochranné prvky bankoviek v spojení s účinnou informačnou kampaňou zabezpečila, že v roku 1994 bolo zadržaných len 11 kusov falzifikátov slovenských bankoviek. Podobný priaznivý vývoj bol aj v prvých mesiacoch roku 1995, keď k 31. 6. 1995 evidujeme prírastok len šiestich kusov falzifikátov slovenských bankoviek.

Vysoká odborná úroveň

Po vystúpeniach zástupcov NBS pokračoval seminár odbornými príspevkami zahraničných účastníkov, ktorí oboznámili kolegov s činnosťou a výsledkami práce svojich útvarov.

Z výstupení jednotlivých delegácií bude spracovaný zborník. Hodnotiac výsledky, môžeme konštatovať, že seminár splnil svoj cieľ, bol výborne organizačne pripravený a urobil dobré meno nielen Národnej banke Slovenska, ale predstavil účastníkom Slovensko ako vyspelú krajinu patriacu do Európy.

Účastníci ocenili aj bohatý spoločenský program obohatený návštevou Opery SND a prehliadkou kultúrnych a historických pamiatok Bratislavy.

Na záver niekoľko myšlienok účastníkov : p. Surga, Česká národní banka: „Bola to vynikajúca myšlienka. Často cestujeme za novými poznatkami ďaleko do sveta a tu sme si uvedomili, ako málo poznáme svojich susedov a že si máme vzájomne čo povedať", p. Majce, Banka Slovenije: „Máme záujem spolupracovať a vymieňať si informácie, čo je jediná cesta zvyšovania efektívnosti v boji proti falšovaniu peňazí", p. Russo, Banka d' Italia: „Pozývame Vás do Talianska a tešíme sa na ďalšiu konkrétnu spoluprácu", p. Denise, Interpol Lyon: „Kde budem tráviť tohtoročnú dovolenku? S najväčšou pravdepodobnosťou na Slovensku, veľmi sa mi tu páči".

Tieto myšlienky a názory dokumentujú, že medzinárodný seminár sa vydaril a jeho účastníci odchádzali z Bratislavy spokojní, s návrhmi a podnetmi, ako využijú v svojej každodennej práci poznatky a skúsenosti svojich kolegov.

Účastníci seminára pri prehliadke Bratislavy

Foto: Ivan Paška

EURÓPSKA MENOVÁ ÚNIA

Ing. Emília Boriščáková, CSc.
Národná banka Slovenska

Pohľad do histórie

Po druhej svetovej vojne boli európske meny usmerňované Bretton-Woodskym systémom, v ktorom mal dominantné postavenie americký dolár. Prvé úvahy o vzniku Európskej menovej únie (EMÚ) sa zaznamenali v druhej polovici 60-tych rokov, v dôsledku oslabujúcej sa dôvery v americkú menu.

V decembri 1969 na schôdzi Európskeho výboru inicioval západonemecký kancelár Willy Brandt zónu menovej stability v Európe, ktorá by chránila európske meny od turbulencií Bretton-Woodského systému. Na základe tohto podnetu vznikla v marci 1970 komisia vedená luxemburským ministerským predsedom a ministrom financií Pierom Wernerom, ktorá v októbri 1970 predložila Rade ministrov a Európskym spoločenstvám tzv. Wernerovu správu.

Wernerova správa vymedzila hlavné črty EMÚ, ktoré sa mali podľa pôvodných predpokladov dosiahnuť v priebehu 10 rokov:

1. fixing kurzov členských krajín a následné zavedenie jednotnej meny,
2. zavedenie jednotnej menovej politiky Európskym systémom centrálnych bánk (ESCB),
3. založenie inštitúcie, ktorá by signifikantne ovplyvňovala hospodársku (najmä rozpočtovú) politiku členských krajín európskych spoločenstiev,
4. úplná liberalizácia pohybu kapitálu.

V auguste 1971 prestal byť americký dolár vymeniteľný za zlato a Bretton-Woodsky systém skolaboval. Hlavné európske krajiny akceptovali v apríli 1972 systém tzv. „menového hada", ktorý stabilizoval výmenné kurzy mien vnútri európskych spoločenstiev. Prvá ropná kríza v roku 1973 poznačila mnohé európske krajiny recesiou a infláciou. Čoraz viac krajín nemohlo dodržať podmienky „menového hada", a tak od roku 1973 začali hlavné európske meny používať pohyblivý kurz. Plán o Európskej menovej únii upadol na dlhší čas do zabudnutia.

Trend smerujúci k ekonomickej a menovej únii zosilnel v druhej polovici 80-tych rokov pod vplyvom Delorsovej správy z roku 1989. O rok neskôr bola podpísaná Dohoda o európskej únii - Maastrichtská dohoda, ktorá obsahuje časový harmonogram formovania ekonomickej a menovej únie (tabuľka č. 1), štatút Európskeho systému centrálnych bánk, Európskej centrálnej banky a štatút Európskeho menového inštitútu. Ratifikácia tejto dohody prešla dvoma krízami, až napokon vstúpila v platnosť v novembri 1993.

Európsky integračný proces je v súčasnosti aktuálny nielen pre členské, ale aj pre predužené krajiny Európskej únie. Jednoznačné kritériá pre vstup krajín strednej a východnej Európy do Európskej únie neboli dosiaľ formulované. Je pravdepodobné, že tieto krajiny budú posudzované podľa Maastrichtských kritérií konvergencie, ktoré charakterizujú stupeň makroekonomickej stability. Nasledujúce riadky sú odpoveďou na otázku, do akej miery by Slovensko hypoteticky plnilo kritériá konvergencie členských krajín Európskej únie.

Etapy Európskej ekonomickej a menovej únie

Ekonomická a menová únia sa má dosiahnuť v troch etapách. Prvá začala v júli 1990 a bola pre ňu charakteristická trhová integrácia vrátane liberalizácie pohybu osôb, tovaru, kapitálu a služieb. Druhá etapa začala v januári 1994 a trvá doteraz. Založil sa Európsky menový inštitút, predchodca Európskej centrálnej banky, zintenzívnila sa spolupráca v oblasti makroekonomickej politiky a formuje sa sieť inštitúcií nevyhnutných pre fungovanie ekonomickej a menovej únie. Podľa pôvodných predpokladov Maastrichtskej dohody sa v roku 1997, resp. 1999, začne tretia etapa formovania EMÚ (pravdepodobnejší je rok 1999, konečné rozhodnutie sa dozvieme po decembrovom summite v Madride). Na jej začiatku sa fixne určia kurzy mien členských krajín, zavedie sa jednotná mena a súčasne aj jednotná menová politika Európskeho systému centrálnych bánk, ktorý bude zahŕňať Európsku centrálnu banku a národné centrálne banky. Zintenzívni sa aj spolupráca členských krajín v oblasti štátnorozpočtovej politiky a členské krajiny sa zaviažu predchádzať vysokým rozpočtovým deficitom.

Pri formovaní Európskej menovej únie je nevyhnutné minimalizovať odlišnosti hospodárskych politík členských krajín, ktoré sa usilujú o dodržiavanie konvergenčných kritérií. Mnohé členské krajiny už dodržiavajú, resp. blížia sa k stanovenej úrovni inflácie a dlhodobých úrokových mier, avšak oblasť rozpočtových deficitov a zadlženosti si v budúcnosti vyžiada ešte mnoho úsilia.

Tabuľka č. 1

Etapy Európskej ekonomickej a menovej únie

	Prvá etapa	Druhá etapa	Tretia etapa
Časový harmonogram	Vstúpila do platnosti v júli 1990	Vstúpila do platnosti v januári 1994	Má vstúpiť do platnosti v januári 1997, resp. 1999
Európsky systém centrálnych bánk	Posilnenie funkcií Rady guvernérov Formovanie názorov na menovú a kurzovú politikuEurópskej únie Konzultácie o menovej politike každej krajiny	Založenie Európskeho menového inštitútu (EMI) a súčasne zrušenie Rady guvernérov EMI zosilňuje koordiná ciu menových politík členských krajín, monitoruje funkcie EMS a pripravuje podmienky pre záverečnú etapu EMÚ Konečné rozhodnutia o menovej politike ostávajú v kompetencii menových autorít členských krajín	Začiatok fungovania Centrálnej banky európskych spoločenstiev (ESCB), uplatňovanie jednotnej menovej politiky
Menový systém	Participácia všetkých mien krajín Európskej únie na princípoch kurzového mechanizmu ERM (Exchange Rate Mechanism) Zavedenie umelej zúčtovacej jednotky ECU (po vstúpení Maastrichtskej dohody do platnosti v novembri 1993)	Stabilizácia ERM	Neodvolateľné fixovanie kurzov mien členských krajín k ECU a urýchlené zavedenie jednotnej meny[1/]
Koordinácia hospodárskej politiky	Dokončenie trhovej integrácie: liberalizácia pohybu osôb, tovaru, kapitálu a služieb Formovanie dlhoročného konvergenčného programu	Zosilnenie koordinácie makroekonomickej hospodárskej politiky Každá krajina je povinná dosiahnuť konvergenčné kritéria pred vstupom do tretej etapy Centrálne banky nesmú financovať štátnorozpočtové deficity	Zamedzenie prílišného štátnorozpočtového deficitu (v prípade, že sa tak stane, Rada ministrov musí vyriešiť danú situáciu) Prepojenosť regionálnych a štrukturálnych politík

1/ Maastrichtská zmluva o EÚ predpokladá, že spoločná mena bude zavedená najskôr v roku 1997 a najneskôr v roku 1999. Kým prvý termín je podmienený splnením predpísaných konvergenčných kritérií nadpolovičnou väčšinou členských štátov, v druhom termíne sa spoločná mena zavedie vo všetkých štátoch, ktoré sa na ňu kvalifikovali, bez ohľadu na ich počet. Konečné rozhodnutie o posunutí zavedenia jednotnej meny až v druhom termíne bude pravdepodobne prijaté v závere tohto roku na summite v Madride, kde sa tiež rozhodne o názve spoločnej meny (napr. Nemecko navrhuje eurofrank, Veľká Británia korunu alebo šiling).

Konvergenčné kritériá Európskej menovej únie

Inflácia

Konvergenčné kritérium inflácie na rok 1994, ktoré bolo 3,2 %, splnilo jedenásť z pätnástich krajín Európskej únie (EÚ). Naplnili sa tak predpoklady o stabilizácii cenovej úrovne v Európe, keďže v roku 1993 toto kritérium dosiahlo iba 6 z dvanástich členských krajín EÚ. Krajiny južnej Európy od začiatku integračných iniciatív nenapĺňajú konvergenčné kritérium inflácie. Napriek úspešnej antiinflačnej menovej politike NBS, splnenie tohto konvergenčného kritéria Slovenskom si vyžaduje dlhší časový úsek.

Rozpočtové hospodárenie

Rozpočtové hospodárenie krajín EÚ v roku 1994 bolo znepokojivé, iba dve z pätnástich členských krajín splnili konvergenčné kritérium. Najvyšší deficit má dlhodobo Grécko, v Taliansku sa nepriaznivý vývoj zopakoval tretí rok, Španielsko a Francúzsko mierne znížili svoje rozpočtové deficity. Ďalších päť členských krajín (Nemecko, Holandsko, Dánsko, Veľká Británia a Írsko) postupne znižuje svoje deficity podľa harmonogramu národných konvergenčných programov. Z krajín, ktoré sa stali členmi EÚ 1. januára 1995, nepriaznivý vývoj v rozpočtovom hospodárení zaznamenáva Švédsko a Fínsko. Slovensko dosiahlo rozpočtový deficit v pomere k HDP na úrovni 3,6 %. Fiskálny deficit (podľa metodiky MMF), zohľadňujúci aj splátky istiny úverov, vývoj štátnych fondov, miestnych rozpočtov a mimorozpočtových prostriedkov bol vykázaný vo výške 2,8 % HDP. Vzhľadom na vývoj rozpočtového hospodárenia počas prvého polroku tohto roku je reálne predpokladať, že dané konvergenčné kritérium Slovensko za rok 1995 splní.

Zadlženosť vlády

Zadlženosť vlád členských krajín EÚ sa aj v roku 1994 vyvíjala nepriaznivo, kritérium konvergencie splnilo šesť krajín. Vo Francúzsku, Taliansku, Grécku, Portugalsku a Španielsku rastie zadlženosť rýchlejším tempom, ako predpokladajú ich národné konvergenčné programy, v Belgicku sa

Tabuľka č. 2

Konvergenčné kritériá a ich plnenie členskými krajinami EÚ a Slovenskom[1/]

Členské krajiny[2/]	Inflácia Miera rastu CPI je menej ako 1,5 percentuálneho boda nad priemerom troch najnižších dosiahnutých ročných mier inflácie, čiže menej ako 3,2 %	Rozpočtový deficit Deficit štátneho rozpočtu je menej ako 3 % HDP	Zadlženosť vlády[3/] Vládny dlh je menej ako 60 % HDP	Dlhodobá úroková miera Úroková miera je menej ako dva percentuálne body nad priemerom dlhodobých úrokových mier troch krajín s najnižšou ročnou mierou inflácie, čiže menej ako 9,98 %	Výmenný kurz Kurz meny sa pohyboval v „povolenom fluktuačnom rozpätí" bez devalvácie najmenej 2 roky
Francúzsko	áno	nie	áno	áno	áno
(4)	**1,6**	5,6	50,4	7,21	apríl 1986[5/]
Holandsko	áno	nie	nie	áno	áno -
(3)	2,6	3,8	81,4	6,86	-
Luxembursko	áno	áno	áno	áno	áno
(5)	2,0	-1,3[4/]	9,2	6,40	február 1982
Nemecko	áno	áno	áno	áno	áno
(5)	2,7	2,9	51,0	6,94	-
Veľká Británia	áno	nie	áno	nie	nie
(2)	2,9	6,3	50,4	20,78	vystúpila z ERM[6/]
Belgicko	áno	nie	nie	áno	áno
(3)	**1,9**	5,5	140,1	7,70	február 1982
Dánsko	áno	nie	nie	áno	áno
(3)	2,3	4,3	78,0	6,94	február 1982
Írsko	áno	áno	nie	áno	áno
(4)	2,4	2,4	89,0	7,94	február 1993
Taliansko	nie	nie	nie	áno	nie
(1)	4,2	9,6	123,7	9,18	vystúpilo z ERM
Španielsko	nie	nie	nie	nie	nie
(0)	4,3	7,0	63,5	10,00	máj 1995
Portugalsko	nie	nie	nie	nie	nie
(0)	4,0	6,2	70,4	10,43	máj 1995
Grécko	nie	nie	nie	nie	nie
(0)	10,8	14,1	121,3	20,78	nevst. do ERM[7/]
Rakúsko	áno	nie	nie	áno	áno
(3)	2,6	4,1	62,8	6,69	-
Švédsko	áno	nie	nie	áno	nie
(2)	2,5	13,4	73,4	9,49	nevst. do ERM
Fínsko	áno	.nie	áno	áno	nie
(3)	**1,6**	7,8	57,1	9,04	nevst. do ERM
Slovensko	nie	nie	áno	nie	áno
(2)	11,7	3,6	24,7[8/]	13,19[9/]	jún 1993[10/]

1/ Analýza krajín Európskeho spoločenstva vychádza z údajov Štatistického úradu Európskeho spoločentva, OECD a MMF. Údaje o inflácii a dlhodobých úrokových mierach sú k ultimu roku 1994 a štátnorozpočtové deficity a vládny dlh sú predbežné údaje k ultimu roku 1994. Zdrojom prepočtov za Slovensko je štatistika NBS. Zvýraznené čísla v tabuľke označujú najnižšiu ročnú mieru inflácie v troch krajinách, výsledky ktorých sa použili pri výpočte konvergenčných kritérií.

2/ Čísla v zátvorkách reprezentujú počet splnených konvergenčných kritérií konkrétnou krajinou.

3/ Pojem zahŕňa vnútornú a vonkajšiu zadlženosť vlády.

4/ Luxembursko dosiahlo v roku 1994 prebytok štátneho rozpočtu.

5/ Dátum poslednej devalvácie.

6/ Exchange Rate Mechanism - mechanizmus výmenných kurzov. Európsky menový výbor 2. augusta 1993 rozhodol o rozšírení povoleného pásma kolísania mien v rámci ERM z pôvodných 2,25 a neskorších 6 % na 15 %. Účelom tohto rozhodnutia bolo zabezpečiť dosiahnutie jednotnej európskej meny.

7/ Grécko plánuje dodržiavať mechanizmus výmenných kurzov od roku 1996.

8/ HDP používaný pri prepočtoch je v bežných cenách.

9/ Vážený aritmetický priemer úrokových mier štátnych dlhopisov so splatnosťou 2 a 4 roky, ktoré boli emitované v roku 1994.

10/ Slovenská koruna má pevný výmenný kurz, a tak jej porovnanie s členskými krajinami Európskej únie je v teoretickej rovine.

zadlženosť postupne znižuje, v Dánsku zotrváva na rovnakej úrovni a vo Veľkej Británii pomaly rastie. V Nemecku sa podľa konvergenčného programu predpokladá dosiahnutie najvyššej zadlženosti v roku 1995. Vyššie tempo rastu HDP ako zadlženosti v Írsku umožňuje znižovať tento ukazovateľ rýchlejšie, ako to predpokladal národný konvergenčný program a podobný vývoj sa predpokladá aj v Holandsku. Najpriaznivejší vývoj z krajín EÚ dlhodobo zaznamenáva Luxembursko, ktoré predpokladá zníženie tohto ukazovateľa v priebehu nasledujúcich dvoch rokov pod 10 %. Pomer vládneho dlhu Slovenska k HDP v bežných cenách k ultimu roka 1994 bol 24,7 %.

Dlhodobé úrokové miery

Konvergenčné kritérium nominálnych úrokových mier vládnych obligácií alebo porovnateľných cenných papierov v roku 1994 bolo 9,98 %. Jedenásť z pätnástich členských krajín toto kritérium plní, najväčšie problémy má Grécko. Veľká Británia napriek nízkej miere inflácie má úrokové miery vládnych obligácií vysoké, čo súvisí s lehotou splatnosti, ktorá je často 10, 20 a viacročná. Vážený aritmetický priemer úrokových mier štátnych dlhopisov so splatnosťou 2 a 4 roky, emitovaných na Slovensku v roku 1994, bol 13,19 %.

Mechanizmus výmenných kurzov

V septembri 1992 bola z ERM vylúčená britská libra a talianska líra (talianska vláda od začiatku roka intenzívne pracuje na znižovaní deficitu štátneho rozpočtu a znovuzačlenení talianskej líry do ERM do konca tohto roku). V marci 1995 pod vplyvom politickej nestability a trhových tlakov devalvovala španielska peseta a portugalský escudo. V prípade ich vylúčenia by v ERM ostalo už len osem mien - holandský gulden, nemecká marka, belgický a luxemburský frank, rakúsky šiling, írska libra, dánska koruna a francúzsky frank.

Slovenská mena je od devalvácie v júni 1993 stabilná. Ďalšia liberalizácia, ku ktorej dôjde splnením článku 8 pravidiel MMF, prinesie nový stupeň otvorenosti slovenskej ekonomiky, ktorý sa stane ďalším testom jej schopnosti obstáť v medzinárodnej súťaži.

ODVETVOVÁ A KONKURENČNÁ ANALÝZA SLOVENSKÉHO BANKOVNÍCTVA

Doc. Ing. Štefan Slávik, CSc.
Ekonomická univerzita Bratislava

Vytvorenie úspešnej podnikateľskej stratégie je podmienené dokonalou znalosťou vonkajšieho a vnútorného prostredia podniku. Vonkajšie prostredie podniku sa skladá z makroprostredia, ktoré pôsobí na všetky podniky rovnako, hoci jeho dôsledky môžu pociťovať odlišne, a z odvetvového prostredia, ktoré je špecifické len pre niektoré podniky. Odvetvie sa v strategickom riadení chápe ako skupina podnikov, ktorých produkty (služby) majú toľko podobných či rovnakých vlastností, že sa uchádzajú o tých istých zákazníkov. Zmyslom externej analýzy je odhaliť príležitosti a ohrozenia, ktoré na podnik pôsobia z vonkajšieho prostredia. Príležitosti vznikajú vtedy, keď vonkajšie trendy vytvárajú potenciál, ktorý umožní podniku dosahovať väčšie zisky. Ohrozenia vznikajú vtedy, keď vonkajšie trendy ohrozujú ziskovosť a existenciu podnikania. Výsledky externej analýzy je potrebné porovnať s výsledkami internej analýzy, ktorá podáva obraz o silných a slabých stránkach podniku. Syntézou získaných poznatkov o vonkajšom a vnútornom prostredí podniku vzniká stratégia. Úspešná a reálna stratégia citlivo vyvažuje a spája príležitosti, hrozby, sily a slabosti.

Úspešný rozvoj slovenského bankovníctva v podmienkach trhového hospodárstva poskytuje nemálo podnetov na analytické práce. Banky rovnako ako ostatné podnikateľské subjekty stoja pred naliehavou úlohou zvládnuť metódy a nástroje strategického riadenia, aby sa dokázali spoľahlivo orientovať v stále zložitejšom podnikateľskom prostredí. Predložený článok chce poskytnúť určitý metodický návod, ako postupovať pri analýze odvetvového prostredia a súčasne ho v rámci dostupných údajov aplikovať.

Cieľom odvetvovej a konkurenčnej analýzy je identifikovať strategické činitele, ktoré ovplyvňujú celkovú situáciu v odvetví a sú zdrojom hrozieb a príležitostí pre jednotlivé podniky. Analýza spočíva v skúmaní hlavných ekonomických parametrov odvetvia, hybných síl odvetvia, povahy a mohutnosti konkurenčných síl, pozícií kľúčových konkurentov a stanovení kľúčových faktorov úspechu.

Hlavné ekonomické parametre odvetvia

Prvým krokom odvetvovej a konkurenčnej analýzy je preskúmanie ekonomických a podnikateľských parametrov odvetvia. Všeobecné parametre odvetvového prostredia sú nasledujúce:

Veľkosť trhu a miera jeho rastu

Z tabuľky č. 1 je zrejmé, že na trhu vkladov i na trhu úverov okrem primárnych zdrojov a konečných spotrebiteľov (klienti, t. j. podnikateľská sféra a obyvateľstvo) pôsobia v značnej miere aj peňažné ústavy ako objekty trhu. Veľkú časť zdrojov banky venujú na nákup štátnych pokladničných poukážok. Takto použité zdroje síce poslúžia na pokrytie deficitu štátneho rozpočtu a znížia rizikovosť portfólia aktív, ochudobnia však ponuku pre podnikateľské subjekty. Napr. v období od mája do októbra 1994 sa zvýšil podiel zdrojov komerčných bánk na financovaní štátneho dlhu z 9,1 mld. na 25,9 mld. Sk [8, s.13A].

Miera rastu trhu signalizuje, v akej fáze životného cyklu sa odvetvie nachádza (vznik, rýchly rast, pomalý rast, zrelosť, stagnácia, pokles a zánik). To platí predovšetkým pre naplno rozvinuté a stabilizované ekonomiky. Doterajšie krátke obdobie rozvoja slovenského bankovníctva v podmienkach trhového hospodárstva napovedá, že by sa malo nachádzať vo fáze vzniku alebo rýchleho rastu. Vývoj miery rastu trhu (Tab. 2) je však rozporuplný. Určitú orientáciu poskytuje počet podnikateľských subjektov v odvetví, ktorý sa dostáva do fázy zrelosti (Tab. 3).

Počet konkurentov a ich relatívna veľkosť

Počet konkurentov a ich relatívna veľkosť je uvedená v tab. 3, 5, 6, 9. Okrem toho pôsobí na Slovensku osem reprezentácií zahraničných bánk. Pobočky zahraničných bánk však okrem základného imania neprinášajú ďalší kapitál a uberajú z domácich zdrojov. Predstaviteľ ING Bank prehlásil: „Našou úlohou nie je investovať. Na to sú investičné spoločnosti. Naším cieľom je spestriť trh, priniesť nové produkty a byť katalyzátorom toku kapitálu"[7, s. 11].

Tab. 1 **Veľkosť trhu**

Druh trhu	Obdobie		
	1992	1993	1994-II.Q
Trh vkladov - klienti	186 012 310	248 119 164	227 981 000
Vklady v peňažných ústavoch	–	147 512 000	147 348 000
Trh úverov - klienti	198 260 148	266 317 807	245 985 000
Aktíva v peňažných ústavoch	–	114 205 000	118 987 000

Poznámka: lit. č. 1, 11 (tis. Sk)

Tab. 2 **Miera rastu trhu**

Druh trhu	Obdobie	
	1993/1992	1994-II.Q/1993
Trh vkladov - klienti	1,33	0,92
Trh úverov - klienti	1,34	0,92

Poznámka: lit. č. 1, 11

Tab. 3 **Počet bánk na Slovensku**

Rok	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Počet bánk	2	4	7	26	27	28

Pozámka: lit. č. 12

Diapazón konkurencie

Diapazón konkurencie je daný geografickým priestorom, na ktorom dochádza ku konkurenčným stretom. V tabuľke 12 je vyjadrený dvoma parametrami. Pokrytie územia Slovenskej republiky vyjadruje rozsah územnej pôsobnosti banky, veľkosť jej vplyvu, čo môže, ale nemusí korešpondovať s počtom obchodných miest, to sa týka napr. Konsolidačnej banky a Slovenskej záručnej banky. Hustota pokrytia územia SR vyjadruje intenzitu prítomnosti banky v rámci územnej pôsobnosti, závisí od počtu obchodných miest na danom území.

Kapitálová náročnosť

Kapitálová náročnosť je daná minimálnou výškou základného imania. Priemerná výška základného imania na jeden peňažný ústav k 1. 1. 1995 bola 747,583 mil. Sk [12].

Tab. 4 **Priemerná ziskovosť odvetvia**

Ukazovateľ ziskovosti odvetvia (%)	Obdobie		
	1993-II. Q	1993-IV. Q	1994-II. Q
ROA — celé odvetvie	2,0	-0,35	1,71
ROA — len slovenské banky	1,84	0,55	1,44
ROE — odvetvie	24,27	-3,69	15,04
ROE — len slovenské banky	20,94	5,61	13,09

Záporná hodnota ku koncu roka 1994 bola spôsobená pobočkami zahraničných bánk vo výške -3,648 mld. Sk, ktoré v tom čase začínali svoju činnosť, a preto ich náklady prevýšili tržby. Údaje o ziskovosti jednotlivých bánk sú uvedené v tabuľke 14.

Rozvoj a postup vertikálnej integrácie v odvetví

Pre posúdenie vertikálnej integrácie je vhodné načrtnúť nasledujúci prevádzkovo-technologický reťazec bankových služieb:

- obstaranie zdrojov,
- depozit,
- tvorba produktov,
- predaj produktov.

Spätná integrácia sa prejavuje v čo najväčšom priblížení k primárnym zdrojom v snahe obmedziť závislosť od medzibankového trhu a redistribučných úverov centrálnej banky. Ústretová integrácia je zasa motivovaná záujmom premeniť čo najviac zdrojov na konečné produkty. Pre súčasné podnikanie v bankovníctve na Slovensku je príznačná integrácia vzad, aby sa posilnila nezávislosť od súperov, i vpred, keď namiesto poloproduktu (poskytnutie úveru inej banke) sa ponúka finálny produkt pre klienta (fyzickú osobu či podnikateľský subjekt).

Bariéry vstupu a odchodu z odvetvia

Bariéry vstupu do odvetvia majú formálny charakter daný platnou legislatívou, alebo neformálny charakter v podobe rozličných prevádzkovo-ekonomických nárokov.

Formálne bariéry vstupu sú stanovené opatreniami NBS:

- minimálna výška základného imania bankového podniku 500 mil. Sk alebo čiastka zodpovedajúca tejto sume vo voľne zameniteľnej mene,
- žiadosť o udelenie povolenia podnikať ako banka,
- opatrenia NBS o kapitálovej primeranosti, úverovej angažovanosti, pravidlách likvidity, regulácii menových pozícií banky.

Neformálne bariéry predstavujú schopnosti etablovať sa a prežiť v danom konkurenčnom prostredí:

- disponovanie bankovým know-how. Zdá sa, že končí doba premeny amatérov na profesionálov a nádej na úspešný vstup majú len banky s vysokokvalifikovanými a skúsenými pracovníkmi.
- minimálna sieť obchodných miest, pokiaľ nejde o špecializovanú banku,
- disponovanie vyspelou technológiou bankovej prevádzky na úrovni automatizovaných informačných systémov s kvalitným hardwarom i softwarom. V súčasnosti si už každá banka vybudovala (kúpila) automatizovaný systém bankových operácií (z reklám známy Profile v IRB), alebo intenzívne pracuje na jeho zavedení (VÚB v spolupráci s firmami Hogan, Genesis, Surecomp), pričom malá banka sa rýchlejšie adaptuje na novú technológiu. Niektoré s ňou takmer vznikli (napr. Istrobanka).

Bariéry výstupu sú vážnou hrozbou, keď dopyt v odvetví klesá. Ak odvetvie expanduje, zvyčajne nie je dôvod na odchod. Bariéry výstupu sú spôsobené investovaním do aktív, ktoré nemajú alternatívne použitie. V bankovníctve medzi také patrí vysokošpecializovaný software. Koncentrácia, a teda špecializácia na jediný druh podnikania taktiež uväzňuje podnik v pôvodnom odvetví. Pri spomalenom raste či stagnácii, alebo poklese odbytu tradičných bankových služieb sa volí skôr príbuzná diverzifikácia, ako úplné opustenie kmeňového podnikania.

Priestor pre zmeny produktu a prevádzkových procesov

Rámcový priestor pre inováciu bankového produktu je vymedzený možnosťami zvyšovať jeho užitočnosť pre klienta. Inovačný priestor pre depozitné služby je ohraničený úrokom, poistením vkladu, sankciami za predčasný výber, ochranou proti neoprávnenému výberu a špeciálnou ponukou pre vybrané skupiny vkladateľov (deti, mládež, dôchodcovia a pod.). Okrem tradičných vkladných knižiek, možno založiť osobný korunový a devízový účet alebo kúpiť vkladový certifikát. Štát ručí za vklady obyvateľstva len v troch zákonom určených bankách — Slovenskej sporiteľni, VÚB a IRB, čím sú ostatné banky znevýhodnené.

Inovačný priestor pre úverové služby je daný úrokom a zabezpečením úveru poskytnutím zálohy alebo záruky v závislosti od bonity klienta. Inovačný priestor pre platobný styk je vo svojej podstate vymedzený možnosťami, ako zrýchliť a zjednodušiť komunikáciu s bankou. Závisí od rýchlosti likvidity platobného nástroja, jednoduchosti a pohodlia pri používaní, odolnosti voči zneužitiu, úročenia prostriedkov na účte, minimálneho stavu na účte umožňujúceho nadobudnúť platobný nástroj. V súčasnosti jestvuje množstvo rozličných druhov zmeniek, šekov, platobných kariet, home banking, a dokonca moto banka.

Ústredným motívom inovácie bankových technológií je neustále znižovať náklady na bankovú prevádzku. Od toho sa odvíja zrýchlenie spracovania bankových operácií, zvýšenie spoľahlivosti hromadného spracovania údajov, prechod od dávkového spracovania k on-line systémom v reálnom čase atď. Niektoré produktové a procesné inovácie tesne súvisia, napr. home banking a moto banka. Multimediálne technológie v zahraničí začínajú byť príčinou rušenia siete drahých pobočiek v menších mestách.

Miera diferenciácie produktov konkurenčných podnikov

Možno pozorovať tendenciu k maximálnej rozmanitosti, keď každá banka sa usiluje stať univerzálnou a ponúkať čo najširší vejár služieb.

Napriek tomu sú produktové stratégie navzájom veľmi podobné. Výnimku tvoria špecializované peňažné ústavy Slovenská záručná banka, Konsolidačná banka, Prvá stavebná sporiteľňa a Stavebná sporiteľňa VÚB-Wüstenrott.

Tendencie a smery diverzifikácie

Ak sa pokladá depozitná a úverová činnosť a uskutočňovanie platobného styku za tradičnú a kmeňovú náplň bankového podnikania, tak obchodovanie s cennými papiermi klienta, zabezpečovanie emisie cenných papierov pre klienta (akcie, dlhopisy), faktoring, forfaiting, leasing, poisťovanie možno považovať za príbuznú diverzifikáciu. Banka využíva strategický súlad medzi pôvodnými a novými aktivitami, ktorý vznikne využívaním rovnakých prevádzkových a manažérskych zručností, technológie, marketingu, prejaví sa v deľbe nákladov, úsporách z hromadného uskutočňovania operácií alebo v transfere zručností pri zaobstarávaní zdrojov a technológie. Príležitosti na diverzifikáciu slovenských bánk sú v zakladaní hypotekárnych, eskontných a lombardných bánk, v budovaní siete regionálnych peňažných ústavov (svojpomocné a družstevné peňažné ústavy).

Za prejav veľmi vzdialenej až nepríbuznej diverzifikácie banky možno považovať podnikanie v realitách, ktoré by sa mohlo odvíjať od stavebného sporenia. Investičné aktivity slovenských bánk sa zatiaľ viac orientujú na kapitálové účasti v príbuzných podnikaniach ako v zakladaní organických podnikateľských jednotiek. To súvisí zrejme s väčšou ziskovosťou a menším rizikom kapitálovej účasti, ako by bolo vybudovanie nového podnikateľského útvaru vo vnútri banky.

Hybné sily odvetvia

Podnikateľské a ekonomické parametre načrtnú obraz odvetvia, avšak len málo povedia o príčinách a smeroch jeho vývoja. Takmer každé odvetvie sa nachádza v neustálom pohybe a zmene. Odvetvové podmienky sa menia, pretože „...pôsobia sily, ktoré motivujú alebo potláčajú zmeny" [10, s. 162]. Najvýznamnejšie z týchto síl sa nazývajú hybné sily, pretože majú najväčší vplyv na charakter prebiehajúcich zmien v odvetvovej štruktúre. Jestvuje niekoľko základných typov hybných síl[2], ktoré sú schopné významne ovplyvniť odvetvové podmienky a celkovú atraktívnosť odvetvia. Hoci je veľmi dôležité pochopiť účinok všetkých síl meniacich odvetvie, je pravdepodobné, že „nie viac ako tri alebo štyri budú hlavnými determinantmi budúcej orientácie odvetvia a podmienok jeho vývoja" [13, s. 79].

Koncepcia hybných síl má pri tvorbe stratégie praktickú hodnotu:
- hybné sily signalizujú, aké faktory budú mať najväčší vplyv na dané podnikanie počas jedného až troch rokov,
- aby bola pozícia podniku uvedená do súladu s týmito silami, je potrebné predvídať a oceniť dôsledky každej hybnej sily na odvetvie,
- stratégia musí byť navrhnutá tak, aby citlivo zohľadňovala hybné sily a ich vplyv na odvetvie.

V súčasnosti možno pokladať za rozhodujúce hybné sily v slovenskom bankovníctve:
- inovácie bankových produktov, pretože rozširujú zákaznícku bázu, posilňujú konkurenčnú pozíciu, obnovujú rast odvetvia,
- procesné inovácie, pretože výrazne prispievajú k znižovaniu prevádzkových nákladov, sú podmienkou poskytovania zdokonalených alebo nových produktov, silnou zbraňou v konkurenčnom boji (malá, technologicky dobre vybavená banka môže úspešne konkurovať veľkej),
- marketingové inovácie, pretože prinášajú dômyselné a rafinované formy predaja a propagácie mena banky a jej produktov,
- regulačné opatrenia, pretože výrazne ovplyvňujú hospodársky výsledok banky, napr. klasifikácia úverov, tvorba rezerv a oprávok.

V budúcnosti, zrejme skôr bližšej ako vzdialenej, možno očakávať, že hybnými silami odvetvia sa stanú:
- zmeny v dlhodobej miere rastu odvetvia, keď možno očakávať spomalenie rastu až stagnáciu. 30 % medziročné nárasty sa už nebudú opakovať,
- zvýšenie nárokov zákazníkov, ktorí kupujú bankové produkty, a o ktorých bude treba súperiť nielen inováciami, ale aj zmenou správania sa bankových pracovníkov prvého styku. Súperenie o zákazníka bude mať popri produktovom a technologickom rozmere aj ľudskú dimenziu.

Konkurenčné sily

Za osvedčený návod na skúmanie a hodnotenie konkurenčných síl možno považovať model piatich síl, ktorý bol navrhnutý M. Porterom, a preto sa nazýva aj Porterov model [9]. Od prvého publikovania v roku 1979 sa stal najrozšírenejšou technikou konkurenčnej analýzy. Patrí k najlepším a nie príliš zložitým analytickým nástrojom na rozlíšenie konkurenčných síl. Model tvorí päť síl, ktoré sú zdrojom konkurencie v odvetví.

Porterov model piatich síl

Porter tvrdí, že čím je každá sila mocnejšia, tým viac sú jestvujúce podniky v odvetví obmedzené vo svojej schopnosti zvyšovať ceny a dosahovať vyššie zisky. Podľa Porterovho vymedzenia silná konkurenčná sila sa považuje za hrozbu, pretože znižuje zisk. Slabá konkurenčná sila sa môže pokladať za príležitosť, pretože dovolí podniku dosiahnuť väčší zisk.

Súperenie medzi etablovanými podnikmi

Najmocnejšou spomedzi piatich konkurenčných síl je zvyčajne konkurenčný boj medzi súperiacimi podnikmi. Podniky si vytvárajú konkurenčnú stratégiu, aby predstihli svojich rivalov alebo ubránili vydobytú pozíciu. Získanie predstihu je silným motívom konkurenčnej stratégie. Konkurenčný boj môže nadobudnúť mnoho foriem a rôzny stupeň intenzity. Konkurenčnými zbraňami sú ceny, kvalita, služby, záruky, reklama, maloobchodné a veľkoobchodné siete, inovácie atď. Spôsoby, ako súperiace podniky používajú rôzne konkurenčné zbrane, aby oslabili alebo vytlačili konkurentov, vyúsťujú do

[2] Zmeny v dlhodobej miere rastu odvetvia, zmeny zákazníkov kupujúcich produkt a zmeny spôsobov jeho používania, výrobkové inovácie, technologické zmeny, marketingové inovácie, vstup alebo odchod veľkých podnikov, difúzia know-how, globalizácia odvetvia, zmeny nákladov a efektívnosti, vznik spotrebiteľských preferencií uprednostňujúcich diferencované produkty pred štandardnými, vládna hospodárska politika a regulačné opatrenia, zmena spoločenských priorít a životného štýlu, znižovanie neistoty a podnikateľského rizika [10, s. 164-183].

konkurenčných pravidiel odvetvia a určujú požiadavky na konkurenčný úspech.

Medzi najdôležitejšie faktory ovplyvňujúce intenzitu súperenia patria:

- konkurenčná štruktúra odvetvia,
- podmienky dopytu,
- výška bariér odchodu z odvetvia,
- súťaž o vzácne zdroje.

Konkurenčná štruktúra je daná množstvom a veľkosťou podnikov v odvetví. Štruktúra odvetvia sa mení od fragmentovanej až po konsolidovanú. Fragmentované (rozdrobené) odvetvie obsahuje veľké množstvo malých a stredných podnikov, pričom žiadny nemá dominantné postavenie. Jestvuje v ňom intenzívna cenová konkurencia a nízka ziskovosť. V konsolidovanom odvetví dominuje niekoľko veľkých podnikov (oligopol), alebo v mimoriadnych prípadoch len jeden podnik (monopol). Povahu a intenzitu konkurencie v kosolidovaných odvetviach je oveľa ťažšie predvídať: „Jediná istota v konsolidovaných odvetviach je, že podniky sú navzájom závislé" [5, s. 67]. Vzájomná závislosť znamená, že konkurenčné zámery jedného podniku budú priamo ovplyvňovať ziskovosť ostatných podnikov v odvetví.

Konkurenčnú štruktúru odvetvia možno merať pomocou Herfindal-Hirschmanovho indexu (HHI), ktorým sa hodnotí vývoj absolútnej koncentrácie v odvetví. Vypočíta sa podľa vzťahu:

$$HHI = \sum_{i=1}^{n} xi^2,$$

kde

n — počet všetkých podnikov v odvetví,

xi — podiel i-tého podniku na celkovom výkone odvetvia v %.

HHI je založený na predpoklade, že konkurenčná sila podniku rastie s druhou mocninou jeho trhového podielu. Nadobúda hodnotu v intervale od 10 000, ak v odvetví je len jeden podnik, až po 0, ak je v odvetví nekonečný počet podnikov s rovnakými trhovými podielmi. Hodnota HHI klesá s rastúcim počtom podnikov a rastie so stúpajúcou veľkostnou nerovnomernosťou podnikov prítomných v odvetví. Hodnoty HHI vypočítané pre trh vkladov a trh úverov sú uvedené v tabuľke 10 a 11. Ako normatív možno uviesť americké predpisy (2), ktoré podľa hodnoty HHI klasifikujú odvetvia na:

- nekoncentrované, hodnota HHI je menšia ako 1000,
- mierne koncentrované, hodnota HHI sa nachádza v intervale od 1000 do 1800,
- vysoko koncentrované, hodnota HHI je vyššia než 1800.

Z porovnania vypočítaných a normatívnych hodnôt vyplýva, že obidva trhy zaraďujú bankovníctvo medzi vysoko koncentrované, a teda konsolidované odvetvia.

Meradlom vývoja koncentrácie najväčších podnikov v odvetví je index pomeru koncentrácie (CR). Vypočíta sa ako súčet trhových podielov n najsilnejších podnikov v odvetví. V našom prípade n = 2, 4, 8. Rozdiel MCR = CR8 - CR4 (marginálny koeficient koncentrácie) hovorí o tom, aká silná je druhá štvorica podnikov za prvou štvoricou najsilnejších podnikov. Ako normatív môžu poslúžiť nemecké predpisy [2]:

- koncetrované odvetvie — 4 najväčšie podniky majú viac ako 50 % podiel na trhu,
- slabo koncentrované ovetvie — 4 najväčšie podniky majú podiel na trhu od 25 % do 49 %,
- nekoncentrované odvetvie — 4 najväčšie podniky majú podiel na trhu menej ako 25 %.

Hodnoty CR a MCR vypočítané pre trh vkladov a pre trh úverov sú uvedené v tabuľke 7 a 8. Porovnanie s normatívmi opäť poukazuje na existenciu koncentrovaného odvetvia na oboch trhoch.

Podmienky dopytu vyjadrujú, či dopyt rastie alebo klesá. Rastúci dopyt je hlavnou príležitosťou pre rozšírenie podnikateľských aktivít. Klesajúci dopyt predstavuje zasa hlavnú hrozbu, pretože stupňuje súperenie medzi etablovanými podnikmi v odvetví. Pri uspokojovaní dopytu sú banky obmedzované úverovými limitmi, ktoré platia od októbra 1994 pre peňažné ústavy s objemom úverových aktív presahujúcich 20 mld. Sk [14, s. 12C].

Bariéry odchodu z odvetvia sú vážnou hrozbou, keď klesá dopyt. Bariéry brániace úniku sú ekonomické, strategické a emocionálne faktory, ktoré udržujú podniky v odvetví, aj keď dosahované výnosy sú nízke. Keď sú bariéry odchodu vysoké, podniky môžu ostať uväznené v neatraktívnom odvetví. To zvyčajne vyústi do nadbytku prevádzkovej kapacity a zostrenia cenovej konkurencie. Nástrojom konkurenčného boja nemusí byť len znižovanie cien, ale aj inovácia produktov, ich diferenciácia, alebo orientovanie inovačného úsilia na prevádzkové postupy.

Súťaž o vzácne zdroje znamená súperenie o získanie čo najväčšieho množstva zdrojov za najnižšie ceny.

Takmer všetky slovenské banky majú tendenciu stať sa univerzálnymi. V dôsledku toho sa však dostávajú do priameho konkurenčného stretu a zostrujú konkurenciu, pretože súperia rovnakými zbraňami, napr. napodobňujú svoje produktové stratégie. Zatiaľ sa neobjavila banka, ktorá by inovovala konkurenčné pravidlá. Dôvtipný konkurent sa nesnaží akceptovať pravidlá súťaže, ale naopak, chce ich zmeniť vo svoj prospech, napr. namiesto univerzalizácie zvolí špecializáciu.

Riziko vstupu potenciálnych konkurentov

Potenciálni (noví) konkurenti sú podniky, ktoré nepôsobia v príslušnom odvetví. Sú však schopné vstúpiť do odvetvia a konkurovať etablovaným podnikom. Vysoká pravdepodobnosť vstupu nových konkurentov ohrozuje veľkosť trhových podielov a ziskov jestvujúcich podnikov. Hrozba príchodu potenciálnych konkurentov závisí od bariér vstupu a reakcie podnikov na nový vstup. Prekážky vstupu do odvetvia sú prevádzkové, ekonomické, marketingové, psychologické a ďalšie podmienky príslušného podnikania, ktoré etablované podniky už zvládli, a ktoré potenciálneho konkurenta uvádzajú do nevýhody. Medzi hlavné bariéry vstupu patria:

- úspory v dôsledku hromadnosti vykonávaných operácií (závisia od veľkosti podniku, vstupujúce podniky nimi nedisponujú, pretože sú zvyčajne malé),
- úspory v dôsledku väčšej odbornosti vykonávaných operácií (závisia od nadobudnutých skúseností počas dlhodobého pôsobenia v odvetví),
- nákladové výhody nezávislé od hromadnosti vykonávaných operácií (napr. jedinečné technológie, prístup k primárnym zdrojom, znalosť miestneho trhu),
- preferencia zavedenej značky a vernosť zákazníka etablovanému podniku (napr. Slovenská sporiteľňa),
- ovládanie distribučných kanálov (vybudovaná sieť pobočiek).

Medzi potenciálnych konkurentov patria zahraničné banky, poisťovne, prevádzkovatelia siete kreditných kariet. Najmä zahraničné banky môžu ľahko prekonať vstupné bariéry.

Vyjednávacia sila zákazníkov (klientov)

Veľkosť vyjednávacej sily zákazníkov závisí od ich schopnosti klásť podmienky peňažnému ústavu pri nákupe jeho služieb. Ovplyvňuje aktívne bankové operácie. Vyjednávacia sila zákazníkov je hrozbou, keď sú schopní požadovať nižšie ceny a vyššiu kvalitu služieb, pričom ich nároky sa dajú uspokojiť len pri vyšších nákladoch. Naopak, malá vyjednávacia sila zákazníkov dáva podniku príležitosť zvyšovať ceny a dosahovať väčšie zisky.

Zákazníci sú silní za nasledujúcich okolností:

- bankové odvetvie je zložené z množstva malých podnikov a zákazníci sú veľkí a je ich málo,

- zákazníci nakupujú bankové služby vo veľkom rozsahu,
- bankové odvetvie je závislé od klientov, pretože tvoria veľký podiel jeho odbytu,
- klienti môžu zameniť peňažný ústav za iný s malými nákladmi na prestup, a tak podnecujú banky k znižovaniu cien,
- produkt je ekonomicky reálne kúpiť od niekoľkých bánk súčasne,
- zákazníci môžu uspokojiť svoje potreby vertikálnou integráciou.

V slovenských podmienkach je vyjednávacia sila klientov slabá, pretože dopyt výrazne prevyšuje ponuku a zdrojové možnosti bánk. Naopak, komerčné banky sa nachádzajú v silnej pozícii, a preto stanovujú náročné a pre mnohých klientov ťažko splniteľné kritériá poskytnutia úveru, napr. vyše 100 %-né kvalitné a likvidné ručenie. To je spôsobené nedostatkom, vysokou cenou zdrojov (najmä na medzibankovom trhu) a nespoľahlivosťou klientov.

Vyjednávacia sila dodávateľov (poskytovateľov zdrojov)

Vyjednávacia sila dodávateľov predstavuje hrozbu, keď sú schopní zvyšovať cenu ponúkaných zdrojov alebo znižovať ich kvalitu, a tak znižovať ziskovosť banky. Naopak, slabí dodávatelia dávajú banke príležitosť stláčať ceny zdrojov a požadovať ich vyššiu kvalitu. Vyjednávacia sila dodávateľov zohráva dôležitú úlohu pri uskutočňovaní pasívnych bankových operácií. V bankovom odvetví možno cudzie zdroje získať:

- od podnikateľských subjektov,
- od obyvateľstva,
- na medzibankovom trhu, ako vklady iných bánk. Pre väčšinu bánk na Slovensku je tento spôsob získavania zdrojov rozhodujúci, pretože vlastné zdroje nestačia. Napríklad Slovenská sporiteľňa sústreďuje 90 % vkladov obyvateľstva vo výške 110 mld. Sk, čo je takmer polovica všetkých primárnych vkladov v bankách na Slovensku [6, s. 6],
- úverovými linkami od zahraničných bánk,
- ako vklady vlády a miestnych orgánov,
- ako úvery od centrálnej banky vo forme zmenkových úverov, aukčného refinačného úveru, lombardného úveru a núdzového úveru.

Poskytovatelia zdrojov sú v silnej pozícii za nasledujúcich okolností:

- poskytovaný zdroj má málo substitútov a pre banku je dôležitý,
- prosperita dodávateľov nezávisí od depozitu ich voľných peňažných prostriedkov v banke, a preto majú malý záujem znižovať ceny (akceptovať nižší úrok) alebo zvyšovať kvalitu (predlžovať dobu vkladu),
- ponuka poskytovateľov zdrojov je natoľko špeciálna (dostupnosť, množstvo, cena, termín), že pre banku je príliš nákladné opustiť pôvodného dodávateľa. Banka je závislá od svojich dodávateľov a nedokáže medzi nimi rozpútať konkurenčný boj,
- poskytovatelia zdrojov uskutočnia ústretovú vertikálnu integráciu, teda vstúpia do bankového odvetvia a priamo konkurujú svojmu pôvodnému odberateľovi,
- etablované banky nedokážu uskutočniť spätnú vertikálnu integráciu, aby redukovali ceny zdrojov.

Do silnej pozície sa dostávajú poskytovatelia dlhodobých zdrojov, keď krátkodobých zdrojov je v súčasnosti dostatok, až prebytok a nie je nasýtený dopyt po dlhodobých úveroch. Zaujímavý vzťah vznikol napríklad medzi dvoma najväčšími bankami. Všeobecná úverová banka spravuje 60 % úložiek Slovenskej sporiteľne. Tento podiel sa však postupne znižuje v dôsledku opatrenia NBS o úverovej angažovanosti [6, s. 5].

Silnú pozíciu poskytovateľov zdrojov oslabuje väčší podiel vlastných zdrojov na pasívach banky. Bezpečnostnú poistku predstavujú opatrenia na obozretné podnikanie bánk (stanovenie kapitálovej primeranosti) a povinné minimálne rezervy.

Substitúty

Substitút je produkt, ktorý môže nahradiť (substituovať) pôvodný produkt, pretože uspokojuje podobné potreby. Zvyčajne pochádza z iného než pôvodného odvetvia. Spravidla, čím je cena substitútu nižšia a jeho kvalita vyššia, čím nižšie sú náklady na prestup od tradičnej služby k substitučnej, tým vážnejšie sú hrozby vyvolané substitúciou.

Sféru aktívnych bankových operácií ohrozujú také formy získavania investičných a prevádzkových prostriedkov, ktoré nahradzujú úvery, napr.:

- emisia dlhopisov,
- emisia akcií,
- leasing,
- obchodný úver,
- zmenka,
- špecializované podnikateľské fondy, napr. Slovensko-americký podnikateľský fond orientovaný na malé a stredné podnikanie (i keď pri poskytovaní zdrojov úzko spolupracuje s Poľnobankou).

Najmä veľké a silné podniky by mali byť schopné financovať svoje potreby lacnejšie ako bankovým úverom. Možnou alternatívou sú dlhopisy. Pri ich vydaní sa odstráni prostredník medzi investorom, ktorý ponúka voľné prostriedky, a podnikom, ktorý ich uživa. Súčasný vysoký úrokový rozdiel medzi zdrojmi a úvermi obchodných bánk vytvára dostatok priestoru pre atraktívnosť dlhopisov. Aj napriek celkovej výške nákladov, ktoré sa môžu pohybovať na úrovni 2 % z objemu emisie, je vydanie dlhopisov výhodné z hľadiska výšky úrokových nákladov [3, s. 11B].

Sféru pasívnych bankových operácií ohrozujú také formy ivestovania voľných finačných prostriedkov, ktoré nahradzujú bankové vklady, napr.:

- akcie,
- dlhopisy,
- investičné fondy,
- penzijné fondy,
- poistenie,
- nehnuteľnosti,
- drahé kovy a kamene.

Významným substitútom tradičného sporenia je investovanie do cenných papierov. Výnosy sú zvyčajne vyššie, ale vyššie je i riziko. Rozloženie rizika na minimum pri súčasnej maximalizácii výnosov ponúkajú investičné a podielové fondy. Napríklad Sporofond[3], otvorený podielový fond, zhodnotil podiely za dva roky činnosti o 81,61 % [4, s. 7].

Bezhotovostný platobný styk je na Slovensku vo veľkom rozsahu nahradzovaný platbami v hotovosti, to však zrejme nebude dlhodobý stav.

Úspešní stratégovia využijú analýzu konkurenčných síl na to, aby banku ochránili čo najviac pred účinkom piatich konkurenčných síl, ovplyvnili pravidlá konkurencie v odvetví vo svoj prospech a získali silnú konkurenčnú pozíciu.

Hodnotenie konkurenčnej pozície kľúčových konkurentov

Na hodnotenie konkurenčnej sily a zostavenie poradia hlavných konkurentov v odvetví bola použitá metóda bázického variantu, ktorá patrí medzi metódy viackriteriálneho rozhodovania. Hodnotiacu bázu predstavuje najlepšia a v tomto prípade aj najväčšia hodnota príslušného kritéria. Konkurenti sú zoradení podľa veľkosti agregovanej hodnoty, ktorá sa vypočíta podľa vzťahu:

$$Hj = \sum_{i=1}^{n} vi \cdot hij,$$

[3] Činnosť správcu Sporfondu PSIS, a. s., je zastavená od 31. 3. 1995 rozhodnutím MF SR.

kde

Hj — celkové hodnotenie j-teho konkurenta,
vi — váha i-teho kritéria,
hij — čiastkové hodnotenie j-teho konkurenta podľa i-teho kritéria,
n — počet kritérií,

$$hij = \frac{xij}{xib},$$

kde

xij — hodnota i-teho kritéria j-teho variantu,
xib — hodnota i-teho kritéria bázického variantu.

Za kritériá boli zvolené veličiny majúce objektívny charakter. Okruh hodnotenia by bolo možné rozšíriť o relatívne subjektívne hľadiská, napr. kvalitu produktov, prevádzkové zručnosti, vychýrenosť značky (imidž, goodwill), účinnosť reklamy, úroveň vedúcich pracovníkov atď. Takéto hodnotenie by však musela uskutočniť skupina expertov, aby sa neutralizovali subjektívne stanoviská. Z tohto dôvodu nie sú diferencované ani váhy kritérií, a keďže sú rovnaké, nie je potrebné ich zahrnúť do výpočtu.

Do hodnoteného súboru boli vybrané banky, ktorých podiel na trhu vkladov alebo na trhu úverov v roku 1993 bol väčší ako 1 % (tab. 13). Podiel na trhu je jeden z najpresvedčivejších ukazovateľov podnikateľskej sily. Reprezentatívnosť súboru potvrdzujú údaje v stĺpci súčet, keď deväť hodnotených bánk, okrem podielu na základnom imaní odvetvia, sa dominantne podieľa na parametroch odvetvia. Z tabuľky 13 je zrejmé nielen poradie najväčších bánk, ale aj vzdialenosti medzi nimi, ktoré vyplývajú z agregovanej hodnoty kritérií. Je známe vedúce postavenie Slovenskej sporiteľne a VÚB, avšak vzdialenosť medzi nimi je pomerne výrazná. Prekvapujúca je pozícia Agrobanky, ktorá je zrejme spôsobená výškou ROE. Za prvými dvoma bankami nasleduje medzera, ktorá svedčí o prílišnej nevyváženosti konkurenčného prostredia.

Kľúčové faktory úspechu

Kľúčové faktory úspechu (KFÚ) sú hlavné determinanty finančného a konkurenčného úspechu v odvetví. Identifikácia KFÚ patrí medzi najdôležitejšie výsledky odvetvovej a konkurenčnej analýzy. KFÚ slúžia ako základné kamene, na ktorých sa buduje podnikateľská stratégia. Je veľmi obtiažne zovšeobecňovať KFÚ, pretože sa odlišujú od odvetvia k odvetviu, a dokonca sa menia aj v tom istom odvetví podľa toho, ako sa menia ekonomické parametre, hybné sily a konkurenčné podmienky. Sú to výnimočné schopnosti, zručnosti alebo podmienky, ktoré podnik musí splniť a ktoré sú nevyhnutné pre úspešné súťaženie v odvetví. Môžu sa týkať zdrojov, technológie, prevádzky, marketingu, organizácie, personálu atď.

V odvetví v určitom čase len zriedka jestvuje viac ako tri alebo štyri kľúčové faktory úspechu. Strategický analytik musí preto odolávať pokušeniu zvýrazňovať faktory, ktoré majú len malú dôležitosť. Účelom identifikovania KFÚ je posúdiť, ktoré činitele sú dôležité pre konkurenčný úspech a ktoré sú vedľajšie. Pre súčasnú fázu rozvoja slovenského bankovníctva za kľúčové faktory úspechu možno považovať:

- zvýšenie kapitálovej vybavenosti (okrem základného imania aj rezervy) a disponovanie zdrojmi dlhodobej povahy,
- používanie vyspelých bankových technológií,
- rozvinutú sieť pobočiek univerzálnych bánk,
- špecializáciu malých bánk.

Práca na strategickej analýze sa nikdy nekončí. Nemožno od nej očakávať ani jednoznačné závery. Po analýze nasleduje tvorivá syntéza, ktorá sa nedá vtesnať do schém, v podobe generovania scenárov o budúcnosti odvetvia a zmene konkurenčných podmienok. Rozdielna zdrojová sila i rôznorodá kvalita riadenia vysvetľujú, prečo v tom istom odvetví sú podniky popredné i zaostávajúce, v ofenzíve či obrane, s jasnozrivou stratégiou, alebo sa zmietajú v chaose.

Literatúra:

1. Banky a poisťovne. Mimoriadna sekcia Trendu. Trend č.37, 1994.
2. Brezina,I: Hodnotenie vývoja koncentrácie v odvetví. Ekonomický časopis č.3, 1994.
3. Čunderlík,T.: Podnikové dlhopisy sú alternatívou úveru. Trend č.2, 1995.
4. Ďurič,J.: Najväčší slovenský podielový fond..., Trend č.49, Príloha Peniaze, 1994.
5. Hill,Ch.W.L. - Jones,G.R.: Strategic management theory. An integrated approach. Houghton Miffling, Boston, 1989.
6. Kovalčík,J.: Úverové aktivity bánk na Slovensku. Trend č.31, 1994.
7. Kovalčík,J.: Úverové aktivity COOP banky a ING Bank na Slovensku. Trend č.33., 1994.
8. Oberhauser, A.J.: Komerčné banky presúvajú svoj úverové zdroje na financovanie schodku štátneho rozpočtu. Trend č.3, 1995.
9. Porter, M.: How Competitive Forces Shape Strategy. Harward Business Review, March-April, 1979.
10. Porter, M.: Competitive Strategy, Free Press, New York, 1980.
11. Preisinger, D. — Mocko, A.: Problémy rozvoja komerčných bánk v SR. NBS IMFŠ, Bratislava, 1994.
12. Rozvoj bankového sektora v SR. NBS - oddelenie všeobecnej štatistiky, Bratislava, 1995.
13. Thompson, A.A.Jr. — Strickland III., A.J.: Strategy formulation and implementation. BPI/IRWIN, Homewood, Boston, 1989.
14. Uplatňovanie nástrojov menovej politiky NBS. Trend č.10, 1995.

Tab. 5. **Začiatok činnosti a počet organizačných jednotiek**

Názov banky	Začiatok činnosti	Počet org. jednotiek k 1. 7. 1994	Počet org. jednotiek k 1. 1. 1995 (4)	
			pobočka	expozit.
AB Banka (1)		-	-	1
Agrobanka	1. 1. 1993	14	14	-
Bohemia banka(2)	1. 1. 1993	1	1	-
Banka Haná	1. 1. 1993	5	1	5
COOP Banka	1. 4. 1993	3	1	3
Creditanstalt	1. 12. 1994	-	1	-
Credit Lyonnais	1. 6. 1994	1	1	-
ČSOB	1. 1. 1993	6	4	2
Devín banka	2. 11. 1992	4	4	-
Dopravná banka (1)	-	-	1	-
Ekoagrobanka	1. 1. 1993	6	8	-
Interbanka	17. 5. 1993	1	1	-
ING Bank	1. 1. 1993	1	1	1
Istrobanka	1. 12. 1992	11	10	3
IRB	27. 2. 1992	46	41	5
Moravia banka	1. 1. 1993	1	1	1
Konsolidačná banka	1. 1. 1993	1	1	-
Ľudová banka	2. 3. 1992	3	4	1
Poľnobanka	1. 1. 1991	26	16	13
Poštová banka	31. 12. 1992	5	5	(3)
Priemyselná banka	9. 12. 1992	6	5	1
Prvá komunál.banka	1. 2. 1993	11	10	13
Prvá stavebná spor.	16. 11. 1992	6	1	-
Slov.kreditná banka	1. 3. 1993	4	4	-
Slov.sporiteľňa	1. 1. 1969	698	40	661
Slov.záručná banka	1. 9. 1991	2	1	2
Stav.spor.VÚB-Wüs.	2. 6. 1993	-	1	-
Tatra banka	1. 11. 1990	8	6	3
VÚB	1. 1. 1990	197	39	169

Poznámky:
(1) banka, resp. pobočka zahraničnej banky ešte nezačala činnosť
(2) v likvidácii
(3) obchodné miesta sú aj na 1620 poštách na Slovensku
(4) údaje sa týkajú len územia Slovenska
— zdroj: lit. č.12

Tab. 6 **Podielové (strategické) ukazovatele**

Názov banky	Podiel na trhu vkladov (%)	Podiel na trhu úverov (%)	Podiel na aktívach odvetvia (%)	Podiel na zákl. imaní odvetvia (%)
AB Banka				
Agrobanka	0,5843538	1,0936212	1,0171137	1,1317716
Bohemia banka				
Banka Haná				
COOP Banka	0,0772991	0,2024498	0,1766306	0,4934524
Creditanstalt				
Credit Lyonnais				
ČSOB	9,1489414	7,4369101	6,7771421	
Devin banka	0,1242209	0,3237721	0,3350814	3,7654042
Dopravná banka				
Ekoagrobanka	0,1518625	0,0873749	0,1034271	
Interbanka				0,3810297
ING Bank	0,8685250	0,6337142	0,8977272	2,2929693
Istrobanka	0,6578524	0,4100356	0,6567283	4,5044511
IRB	5,3809547	13,573943	10,303694	4,9043437
Moravia banka				0,2565349
Konsolidačná banka	0,8226805	12,192220	7,9820513	17,787677
Ľudová banka	1,2506796	0,4172792	0,8892801	2,2635432
Poľnobanka	2,1623138	3,9164561	3,1208284	6,0361154
Poštová banka	0,3239910	0,4949721	0,8090737	2,6408005
Priemyselná banka	0,3227687	0,7137314	0,6566066	5,1993589
Prvá komunál.banka	0,1709654	0,2454143	0,4472493	3,3545711
Prvá stav. spor.	0,9043771		0,6415436	2,2635432
Slov.kreditná banka	0,0755278	0,1239695	0,2026957	3,1048268
Slov.sporiteľňa	46,700547	18,746307	30,117531	16,101511
Slov.záručná banka			1,0195803	2,8384832
Stav.spor.VÚB-Wüs.	0,0755278		0,1282692	2,2635432
Tatra banka	1,7900983	1,4572059	1,6237924	3,0311108
VÚB	28,0406511	37,930621	32,093951	15,384956
súčet	100	100	100	100

Poznámky:
— podielové ukazovatele sú vypočítané na základe lit. č. 1 (údaje sú za rok 1993)
— chýbajúci ukazovateľ znamená, že banka este nezačala v danom období činnosť, alebo údaje sú nedostupné.

Tab. 7 **Hodnotenie vývoja koncentrácie najväčších podnikov v odvetví**

Hodnoty pomeru koncentrácie pre trh vkladov	r. 1992	r. 1993
CR2	89,67	75,11
CR4	98,144	89,634
CR8	99,957	95,659
MCR(8-4)	1,813	6,025
MCR(4-2)	8,474	14,524

Pre rok 1993:
— CR2 = SIS, VÚB
— CR4 = SIS, VÚB, ČSOB, IRB
— CR8 = SIS, VÚB, ČSOB, IRB, Poľnobanka, TB, LB, Prvá stavebná sporiteľňa

Tab. 8

Hodnoty pomeru koncentrácie pre trh úverov	r. 1992	r.1993
CR2	75,3	56,675
CR4	98,745	82,441
CR8	99,972	88,907
MCR(8-4)	1,227	6,466
MCR(4-2)	23,445	25,766

Pre rok 1993:
— CR2 = VÚB, SIS
— CR4 = VÚB, SIS, IRB, KsB
— CR8 = VÚB, SIS, IRB, KsB, ČSOB, Poľnobanka, TB, AGB
— vypočítané na základe lit. č. 1

Tab. 9 **Podielové (strategické) ukazovatele**

Názov banky	Základné imanie (1)	Podiel na základnom imaní odvetvia (%)(1)	Podiel na zisku odvetvia po zdanení (%)	Podiel na počte zam. odvetvia (%) (1)
AB Banka				0,0308356
Agrobanka	175600	0,9787091	1,4996646	1,1511974
Bohemia banka	152100	0,8477315		0,0154178
Banka Haná	66800	0,3723107		0,4728132
COOP Banka				0,2621029
Creditanstalt	315500	1,7584438		0,2209887
Credit Lyonnais	300000	1,6720543		0,2107102
ČSOB				3,4587316
Devin banka	640000	3,5670493	0,4944362	0,7092198
Dopravná banka	300000	1,6720543		0,4522561
Ekoagrobanka				0,6732449
Interbanka	60000	0,3344108		0,2209887
ING Bank	305800	1,7043807	1,5763023	0,2415458
Istrobanka	1000000	5,5735146	1,9325076	1,9632027
IRB	1000000	5,5735146	7,9904473	7,2360982
Moravia banka				0,2826600
Konsolidačná banka	2356900	13,136216	0,7254538	0,4060026
Ľudovábanka	336000	1,8727009	1,2553277	0,7503340
Poľnobanka	800000	4,4588117	2,1783283	4,2244835
Poštová banka	600000	3,3441087	0,4888807	2,2304450
Priemyselná banka	1001000	5,5790881	2,8386003	1,4287182
Prvá komunal.banka	482100	2,6869914	0,7413610	1,4081611
Prvá stav. spor.	300000	1,6720543	0,6395339	1,0175763
Slov. kredit. banka	520000	2,8982276	0,2421975	0,7811696
Slov. sporiteľňa	2074200	11,560584	50,088024	32,809127
Slov. záruč. banka	376200	2,0967562	9,3160292	0,3032171
Stav. spor. VÚB-Wüs.	300000	1,6720543		0,2723815
Tatra banka	401700	2,2388808	3,2074693	1,6856819
VÚB	4078100	22,729350	14,785434	35,080686
Súčet	17942000	100	100	100

Poznámka:
— podielové ukazovatele sú vypočítané na základe lit. č. 12 (údaje platné k 1. 1. 1995) okrem podielu na zisku odvetvia po zdanení (lit. č. 1, údaje sú za rok 1993)
— podiel na počte zamestnancov je vypočítaný z tab.12,
— chýbajúce ukazovatele znamenajú, že banka ešte nezačala v danom období činnosť alebo údaje nie sú dostupné

Tab. 10 **Hodnotenie vývoja absolútnej koncentrácie v odvetví podľa Herfindalov-Hirschmanovho indexu (HHI)**

Herfindalov-Hirschmanov index pre trh vkladov	r. 1992	r. 1993
	4644,8096	3113,2906
dolná hranica	1000	500
horná hranica	10000	10000

Tab. 11

Herfindalov-Hirschmanov index pre trh úverov	r. 1992	r. 1993
	3604,5784	2198,7513
dolná hranica	1000	500
horná hranica	10000	10000

Poznámka:
— pre výpočet HHI platí, že počet podnikov v odvetví n = 10 v roku 1992, n = 20 v roku 1993
— vypočítané na základe lit. č. 1

Tab. 12 **Územná koncentrácia a počet pracovníkov**

Názov banky	Pokrytie územia SR	Hustota pokrytia územia SR	Počet pracovn. k 1. 7. 94	Počet pracovn. k 1. 1. 95
AB Banka	lokálne	nízka	-	6
Agrobanka	národne	priemerná	20	224
Bohemia banka	lokálne	nízka	-	3
Banka Hana	regionálne	priemerná	94	92
COOP Banka	regionálne	nízka	47	51
Creditanstalt	lokálne	nízka	-	43
Credit Lyonnais	lokálne	nízka	-	41
ČSOB	národne	priemerná	591	673
Devín banka	regionálne	nízka	98	138
Dopravná banka	lokálne	nízka	-	88
Ekoagrobanka	regionálne	priemerná	98	131
Interbanka	lokálne	nízka	36	43
ING Bank	lokálne	nízka	41	47
Istrobanka	národne	priemerná	201	382
IRB	národne	vysoká	1356	1408
Moravia banka	lokálne	nízka	44	55
Konsolidačná banka	národne	nízka	70	79
Ľudová banka	regionálne	nízka	59	146
Poľnobanka	národne	pr. až vys.	646	822
Poštová banka	národne	veľ. vysoká	293	434
Priemyselná banka	národne	nízka	147	278
Prvá komunál.banka	národne	priemerná	130	274
Prvá stav. spor.			128	198
Slov.kredit.banka	regionálne	nízka	76	152
Slov.sporiteľňa	národne	veľ. vysoká	5771	6384
Slov.záruč.banka	národne	nízka	59	59
Stav.spor.VÚB-Wüs.			32	53
Tatra banka	regionálne	nízka	234	328
VÚB	národne	veľ. vysoká	6691	6826
Súčet			16962	19458

Poznámky:
— zdroj: lit. č.12 (údaje k 1. 1. 1995); počet pracovníkov k 1.7.1994 podľa lit. č.

Tab. 14 **Pomerové (finančné) ukazovatele**

Názov banky	ROA (rentabilita aktív) (%)(1)	ROE (rentabilita vlastného kapitalu) (%)(2)	Kapitál / aktíva (%)
AB Banka	-	-	-
Agrobanka	0,9613859	-	-
Bohemia banka	-	-	-
Banka Haná	-	-	-
COOP Banka	-	-	-
Creditanstalt	-	-	-
Credit Lyonnais	-	-	-
ČSOB	-	-	-
Devín banka	0,9621285	2,8117524	34,21811
Dopravná banka	-	-	-
Ekoagrobanka	-	-	-
Interbanka	-	-	-
ING Bank	1,1449019	-	-
Istrobanka	1,9187068	8,4714869	22,648997
IRB	0,5056514	4,6698569	10,827986
Moravia banka	-	-	-
Konsolidačná banka	0,0592609	0,6140446	9,6509141
Ľudová banka	0,9204319	9,8082828	9,3842315
Poľnobanka	0,4551207	6,4399012	7,0672004
Poštová banka	0,3939925	3,6599132	10,765079
Priemyselná banka	2,8188511	10,678796	26,396712
Prvá komunál.banka	1,0808197	4,8244038	22,403177
Prvá stav. spor.	0,6499958	5,5984486	11,610284
Slov.kredit.banka	0,7791089	1,5438045	50,46681
Slov.sporiteľňa	1,0843954	17,134825	6,3286055
Slov.záruč.banka	5,9577537	59,500254	10,012988
Stav.spor.VÚB-Wüs.	-	-	61,585146
Tatra banka	1,2879683	13,190390	9,7644442
VÚB	0,3003890	4,8635111	6,1763823 I

Poznámka:
(1) ROA = zisk po zdanení/aktíva
(2) ROE = zisk po zdanení/kapitál; kapitál vzhľadom na dostupnosť údajov predstavuje súčet základného imania a rezerv,
— ukazovatele sú vypočítané na základe lit. č.1 (údaje sú za rok 1993),
— chýbajúci ukazovateľ znamená, že banka ešte nezačala v danom období činnosť, alebo údaje nie sú dostupné.

Tab. 13 **Hodnotenie konkurenčnej pozície najväčších bánk na Slovensku**

Názov kritéria konkurenčnej pozície	Názov banky									Súčet	Báza
	AGB	ČSOB	IRB	KsB	LB	PoB	SIS	TB	VÚB		
Podiel na trhu vkladov	0,58	9,15	5,38	0,82	1,25	2,16	46,7	1,79	28,4	96,23	46,7
Podiel na trhu úverov	1,09	7,43	13,57	12,19	0,42	3,92	18,75	1,46	37,93	96,76	37,93
Podiel na aktívach odvetvia	1,02	6,78	10,3	7,98	0,89	3,12	30,12	1,62	32,09	93,92	32,09
Podiel na základnom imaní odv.	1,13	-	14,9	17,79	2,26	6,04	16,1	3,03	15,38	66,63	17,19
Podiel na zisku odvetvia	1,49	-	7,99	0,73	1,26	2,18	50,09	3,12	14,79	81,74	50,09
Podiel kapitálu na aktívach	3,3	-	10,83	9,65	9,38	7	6,32	9,76	6,18	-	10,83
ROA	0,91	-	0,51	0,06	0,92	0,46	1,08	1,29	0,3	-	1,29
ROE	28,97	-	4,67	0,61	9,81	6,44	17,13	13,19	4,86	-	17,13
Podiel na počte org. jednotiek	1,25	0,54	14,12	0,09	0,45	2,6	62,76	0,8	19,51	92,12	62,76
Pokrytie územia SR	10	10	10	10	5	10	10	5	10	-	10
Hustota pokrytia územia SR	5	5	7,5	2,5	2,5	6,25	10	2,5	10	-	10
Agregovaná hodnota	4,387	12,111	4,712	3,826	3,126	3,675	9,758	3,795	7,165	-	-
Poradie	4.	-	3.	5.	8.	7.	1.	6.	2.	-	-

Poznámky:
1. AGB: Nie je známa výška kapitálu, a preto ROE je počítane zo základného imania, čo do istej miery skresľuje jeho hodnotu.
2. ČSOB: Nie sú dostupne spoľahlivé údaje.
3. Pokrytie územia SR: lokálne — 2,5, regionálne — 5, národné — 10 bodov.
4. Hustota pokrytia SR: nízka — 2,5, priemerná — 5, vysoká — 7,5, veľmi vysoká — 10 bodov.
3. Použité skratky: AGB — Agrobanka
ČSOB — Československá obchodná banka
IRB — Investičná a rozvojová banka
KsB — Konsolidačná banka
ĽB — Ľudová banka
PoB — Poľnobanka
SIS — Slovenská sporiteľňa
TB — Tatra banka
VÚB — Všeobecná úverová banka

EBIC '95

EUROPEAN BUSINESS INFORMATION CONFERENCE

V prvej polovici tohto roku sa v Budapešti konala v poradí už piata európska konferencia o hospodárskych informáciách. Na rozdiel od informácií z iných oblastí, kde podobné akcie na národnej alebo medzinárodnej úrovni majú dlhoročné tradície, v oblasti ekonomických, obchodných a finančných informácií je toto podujatie svojím rozsahom jediné. Dôkazom toho bola aj početná účasť informačných pracovníkov väčšinou finančných inštitúcií nielen z Európy, ale aj z USA a Japonska.

Organizátorom konferencie bola britská súkromná spoločnosť TFPL Ltd., ktorá poskytuje poradenskú činnosť pre knižnice a informačné strediská špecializovaných typov, projektuje informačné systémy, vydáva adresáre a odbornú literatúru a organizuje rôzne vzdelávacie akcie z oblasti knižničnej a informačnej vedy.

Celá konferencia bola rozdelená do troch relatívne samostatných blokov.

Prvým z nich bol špecializovaný seminár, ktorý sa konal deň pred oficiálnym začiatkom konferencie. Pozostával zo siedmich workshopov v Národnej Széchényiho knižnici. Každý účastník konferencie si mohol vybrať jeden z nasledujúcich workshopov:

1. Benchmarking informačných služieb - nová metóda hodnotenia kvality vlastného informačného strediska v porovnaní s konkurenciou.
2. Hospodárske informácie v Internete - úloha Internetu ako prostriedku pre komunikáciu a informačné zdroje z hľadiska hospodárskych informácií.
3. Informácie o podnikoch vo východnej Európe - stručné zhodnotenie politických a ekonomických zmien v tomto regióne s dôrazom na stupeň privatizácie, hodnotenie spoľahlivosti a dostupnosti informácií o hospodárskych subjektoch krajín východnej Európy.
4. Prístupy k riadeniu projektov v knižniciach - metodológia tvorby, realizácie a hodnotenia projektov v informačných službách s možnosťou využitia vhodného softvéru.
5. Hospodárske informácie v Internete ako prostriedok zisku - výhody nového reklamného a marketingového média.
6. Integrácia informácií do pracovného procesu - s nástupom re-engineeringu a „plochého" manažmentu, ktoré si vyžadujú zmeny v organizačných štruktúrach a rozhodovacích procesoch sa výrazne zvýšila potreba prístupu k relevantným informáciám. Preto už nestačí pracovníkom len ponúknuť informačné zdroje, ale potrebné informácie treba priamo zahrnúť do pracovného procesu.
7. Predaj informačných služieb do východnej a strednej Európy — možnosti predaja informačných služieb s dôrazom na kultúrne zázemie jednotlivých krajín a možnosti spolupráce s domácimi producentmi informačných služieb, a tiež s knižnicami.

Každý z workshopov prebiehal celý deň a mohlo sa na ňom zúčastniť 30 ľudí. Dopoludňajší program bol vyhradený teoretickej časti workshopu, poobede sa účastníci rozdelili do skupín, kde pod vedením prednášajúcich pracovali na zadaných úlohách. Okrem zaujímavého spôsobu, ako si okamžite odskúšať nové poznatky, to bola výborná príležitosť na bližšie neformálne zoznámenie sa s jednotlivými účastníkmi konferencie.

Druhý blok konferencie tvorili prednášky. Tie postupne gradovali od hypotetických predstáv o informáciách, ich spracovávaní a sprístupňovaní po roku 2000, až po konkrétne aplikácie informačných služieb, napr. vo výskume kapitálových trhov a burzových sprostredkovateľov.

Maďarsku ako hostujúcej krajine bolo venované jedno celé odpoludnie. Prednášky sa týkali jeho hospodárskej aktivity a informačnej infraštruktúry.

Po skončení popoludňajších prednášok sa každý deň v skrátenej forme opakovali workshopy z prvého dňa. Takto mali účastníci konferencie možnosť zúčastniť sa celkovo až na troch workshopoch.

Z noviniek v oblasti informačných služieb asi najviac zaujala prednáška „Desktop aplikácia pre koncových používateľov — Hoover". Ide o nový typ informačného prístupu do tzv. elektronického oceánu. Hoover je nástroj na kombináciu on-line prístupu do báz dát, nosičov CD ROM, televízneho a rozhlasového vysielania, informácií o podnikoch a vlastných doplňujúcich informácií v rámci aplikácie Lotus Notes.

Treti blok konferencie tvorili praktické ukážky jednotlivých informačných služieb. Zastúpenie tu mali najvýznamnejší svetoví producenti, ako napr. Financial Times Information Services, Knight Rider Information, Dun & Bradstreet, Lexis-Nexis, Euromonitor, CD-ROM Publishing, ICC, Dow Jones a niektoré na informačnom trhu úplne nové firmy, ako napr. Information Access Company.

Na základe tém prednesených na konferencii možno zhrnúť súčasné trendy v informačných službách nasledovne:

- Nezastupiteľnosť sieti.
- Stále väčšia orientácia na koncového používateľa. Úloha informačných pracovníkov sa postupne mení na manažérov informačných služieb v organizácii.
- „Repackaging" informácií - pracovníci informačných stredísk alebo užívatelia majú možnosť kupovať vytriedené a spracované „balíky" informácií. Stále je to však mimoriadne drahá služba.
- Vyžívanie nosičov CD ROM výrazne stúpa.
- Využívanie on-line prístupov vo veľkých databázových centrách tiež stúpa, čo je tak trochu prekvapením. S nástupom nosičov CD ROM sa predpokladal značný pokles služieb tohto typu. Ich využívanie sa však mení tiež smerom k individuálnemu používateľovi.
- Integrácia báz dát - najväčší rozmach sa predpokladá v nasledujúcich piatich rokoch.
- Nástup multimédií.
- Pokles produkcie informácií v tlačenej forme.

A ešte jedno záverečné upozornenie:

- Informační pracovníci a sprostredkovatelia informačných služieb si musia dať pozor, aby neboli viac fascinovaní technológiou spracovania informácií ako ich úžitkom pre používateľa.

PhDr. Eva Mihalíková
Inštitút menových a finančných štúdií
Národná banka Slovenska

SLOVENSKÝ PODNIK NA PRAHU TRETIEHO TISÍCROČIA

Doc. PhDr. Miroslava Szarková, CSc.
Ekonomická univerzita Bratislava

Otázka predznamenaná v názve nášho príspevku bola ústrednou témou cyklu odborných seminárov z oblasti komplexného manažovania slovenského podniku a jeho vývojových trendov, ktorý sa konal v júni v Bratislave pod záštitou španielskej firmy ENERGOINFO, a. s., a Ekonomickej univerzity v Bratislave pod názvom SLOVENSKÝ PODNIK NA PRAHU TRETIEHO TISÍCROČIA V MEDZINÁRODNOM KONTEXTE.

Cyklus odborných seminárov, ktorý je určený vrcholovým manažérom vedúcich slovenských podnikov, zachytáva a snaží sa prispieť k riešeniu aktuálnych problémov slovenských podnikov a identifikovať hlavné vývojové tendencie v medzinárodnom vývoji v hospodárskej oblasti. S týmto zámerom ho usporiadala slovensko-španielska akciová spoločnosť ENERGOINFO, ktorá poskytuje poradenské a konzultačné služby v oblasti informatiky za účelom rozvoja a realizácie systémov riadenia pre podniky v spolupráci s Ekonomickou Univerzitou v Bratislave, ktorej učitelia a vedeckí pracovníci sa podieľajú na riešení mnohých úloh, ktoré prináša súčasná etapa transformačného procesu ekonomiky v Slovenskej republike. K realizácii tohto seminára ďalej prispeli španielska firma Union Fenosa a Západoslovenské energetické závody, š. p., v Bratislave.

Prvý seminár mal úvodný charakter. Jeho cieľom bolo prezentovať hlavný zámer organizátorov — sústrediť vrcholových manažérov vedúcich slovenských podnikov a vytvoriť pôdu pre teoreticko-vedecké rozpravy o aktuálnych ekonomických a psychologicko-sociálnych vývojových tendenciách a perspektívach slovenských firiem, ako aj pre výmenu praktických skúseností pri riešení konkrétnych problémov v súčasnom transformačnom procese v SR.

Pod gestorstvom a odbornou garanciou doc. Ing. Igora Kosíra, CSc., riaditeľa Centra strategických štúdií SR, odborníka pre oblasť zahraničného obchodu, medzinárodných hospodárskych vzťahov a európskej ekonomickej integrácie, ktorý predniesol veľmi podnetný úvodný referát na tému „Stratégia podnikania", sa začalo plodné rokovanie. V rámci neho odznelo päť referátov a viacero diskusných príspevkov.

Na úvodný referát doc.Ing. Igora Kosíra,CSc. nadviazal svojím vystúpením doc. Ing. Štefan Majtán, CSc., prorektor Ekonomickej Univerzity v Bratislave. Odborník na oblasť materiálového, odbytového a finančného hospodárstva podniku sa venoval jednej z aktuálnych tém, ktorých riešenie v podnikaní slovenských podnikov má prioritné postavenie. Ním prednesená téma „Riadenie strategickej zmeny podniku: vnútorné aspekty" sa dotkla takých súčasných problémov slovenských podnikov, ako je riadenie ľudských zdrojov v podniku, finančné riadenie podniku a optimálne organizačné modely riadenia slovenského podniku v budúcnosti z hľadiska medzinárodných ekonomických podmienok. Ústrednou myšlienkou jeho referátu bola jednoznačne téza, že slovenský podnik a jeho manažment na prahu tretieho tisícročia musí byť adaptabilný, pružný, pripravený riadiť zmenu a zmenu prijímať a to tak, aby sa úspešne včlenil do medzinárodných ekonomicko-hospodárskych štruktúr.

Španielsky odborník na kapitálové trhy, riaditeľ oddelenia programovania a finančných analýz spoločnosti Union Fenosa, a. s., Dr. Ing. Álvaro Blanco predniesol referát na tému, ktorá vyvolala rad diskusných vstupov : Prístup k finančným trhom. Objasnil v ňom základnú tézu, ako je potrebné chápať podnik budúcnosti : „Podnik ako stroj na zarábanie peňazí". Tým je daná jeho finančná funkcia, ako aj tvorba hodnoty v ňom.

Ďalším aktuálnym referátom bol príspevok doc. Ing. Petra Baláža, CSc., dekana Obchodnej fakulty EU v Bratislave, na tému „Riadenie strategickej zmeny podniku : vonkajšie aspekty". Venoval v ňom pozornosť takým okruhom problémov, ktoré sú v mnohých slovenských podnikoch ešte podceňované, resp. nedoceňované, ako je imidž podniku, nástroje efektívnej reklamy podniku a podobne. Najviac zaujala časť referátu, ktorá bola venovaná otázkam marketingu a stratégie marketingu podniku. V diskusii sa viaceří zhodli v názore, že pokiaľ by chceli slovenské podniky zvýšiť svoju konkurencieschopnosť, museli by venovať väčšiu pozornosť otázkam zmeny filozofie myslenia pracovníkov podniku.

Referát na tému „Kvalita služieb ako diferenciačný prvok" predniesol prezident poradenskej firmy Services Improvement zo Španielska Ing. Francisco Escarti. Zhrnul v ňom osobné skúsenosti zo zavedenia systému kvality v leteckej spoločnosti Iberia, rozvoja a zriadenia tímu riadenia kvality v tejto spoločnosti, ako aj z rozvoja a zriadenia správy služieb zákazníkom v spoločnosti Iberia. Jeho vystúpenie obsahovalo konkrétne postupy, ktoré možno aplikovať i v našich podnikoch, ktoré prechádzajú na systém riadenia kvality v rámci ISO noriem 9 000. Potvrdil to i posledný referujúci - riaditeľ Západoslovenských energetických závodov, š. p., Ing. Pavel Galvánek, ktorý svoj príspevok nazval „Realita strategickej zmeny : ZSE". Uviedol v ňom viaceré konkrétne postupy, ktoré podnik pri napĺňaní vytýčenej stratégie vo vnútornom i vonkajšom prostredí zrealizoval. Zároveň poukázal na bariéry a iné neočakávané momenty, ktoré sa v tomto procese vyskytli a ktoré manažment podniku musel pružne riešiť a prekonať, aby dosiahol stanovený cieľ. Poukázal na význam riadenia ľudských zdrojov v tomto procese, pričom analyzoval niektoré postupy v tejto oblasti z hľadiska možností ich aplikácie v konkrétnom vnútropodnikovom prostredí. Etapa, ktorú v strategickej zmene ZSE, š. p., v súčasnosti uskutočňuje, je pre viaceré podniky poučná práve v tom, že začala proces zmien manažmentu, ktorý je nepretržitý, stály a kladie vysoké odborné a psychické nároky na pripravenosť manažmentu podniku realizovať ich v intenciách potrieb praxe.

Úvodný seminár sa ukončil bohatou diskusiou. V jeho závere boli prezentované nosné tematické okruhy nasledujúcich šiestich seminárov. Tie budú venované jednotlivým tematickým okruhom, ktoré vrcholoví manažéri slovenských podnikov určili v záverečnej ankete a diskusii. Zároveň boli určení i odborní garanti jednotlivých tematických okruhov, a to tak z radov zahraničných expertov, ako aj pracovníkov Ekonomickej univerzity v Bratislave, ktorí sa danou problematikou aktívne zaoberajú nielen v teoretickej, ale aj praktickej rovine.

Nová pôžička od Európskej investičnej banky

Dňa 18. júla 1995 navštívili Európsku investičnú banku zástupcovia Národnej banky Slovenska na čele s jej viceguvernérom Jozefom Mudríkom. Cieľom ich návštevy bolo podpísanie v poradí už druhej zmluvy o pôžičke medzi oboma bankami. Za Európsku investičnú banku podpísal pôžičku jej viceprezident Wolfgang Roth.

Pôžička Apex Global Loan II vo výške 50 mil. ECU je určená, podobne ako predchádzajúca pôžička AGL, na financovanie projektov v oblasti priemyslu, cestovného ruchu, infraštruktúry, zlepšenia ochrany životného prostredia a zabezpečenia racionálnejšieho využívania energií na Slovensku.

Z prostriedkov EIB je možné financovať maximálne 50 % investičných nákladov projektu. Rozsah pre financovanie projektov je široký, od 20 tisíc do 12,5 milióna ECU. Splatnosť prostriedkov pôžičky je 7, resp. 10 rokov, v závislosti od požiadaviek finálneho užívateľa. Pôžičku možno čerpať až v osemnástich tranšiach v závislosti na predložených projektoch, čo umožňuje účelové využitie finančných prostriedkov.

Pôžička sa bude realizovať prostredníctvom komerčných bánk, z ktorých v súčasnosti Európska investičná banka odsúhlasila dve, Všeobecnú úverovú banku, a. s., a Tatra banku, a. s. Výber ďalších bánk uskutoční EIB v najbližšom čase na základe predchádzajúcich rokovaní. Maximálny počet sprostredkovateľských bánk môže byť šesť.

Podmienky poskytovania pôžičky sú pre Slovensko rovnaké ako pre ktorúkoľvek z členských krajín Európskej únie.

Podpisom zmluvy sa naskytá možnosť čerpania relatívne lacných dlhodobých úverových zdrojov, ktorých je v súčasnosti na slovenskom bankovom trhu nedostatok.

Keďže sa v budúcnosti uvažuje so vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie, prijatím pôžičky Apex Global Loan II sa naskytá možnosť ďalšej úzkej spolupráce s jednou z finančných inštitúcií únie.

Ing. Dušan Butaš

Zo spoločného stretnutia predstaviteľov Európskej investičnej banky a Národnej banky Slovenska pri príležitosti podpísania pôžičky Apex Global Loan II: zľava v prvom rade Christopher Knowles, Terence Brown, Ing. Jozef Mudrík, Wolfgang Roth, Ing. Štefan Pavúk, za nimi Cormac Murphy, Ing. Peter Bartošovič a Hans Jürgen Seeliger

■ Od 3. júla 1995 je v platnosti oficiálny fixing úrokovej sadzby medzibankového peňažného trhu štandardizovaných dĺžok splatnosti do jedného roka - BRIBOR (Bratislava Interbank Offered Rates). BRIBOR je sadzba, za ktorú si obchodné banky medzi sebou poskytujú úvery na preklenutie relatívne krátkodobého prebytku alebo nedostatku likvidity. Je dôležitým informačným zdrojom o cene peňazí s účinkom na úverové operácie bánk.

■ 7. júla 1995 Banková rada NBS sa na svojom 16. zasadaní zaoberala ekonomickými aspektami konvertibility slovenskej koruny a vyhodnotila zníženie diskontnej sadzby z 12 na 11 %, ktoré je v platnosti od 17. marca 1995. V uvedenom materiáli sa konštatuje, že rozhodnutie o zmene diskontnej sadzby bolo vhodne načasované a úrokový vývoj naplnil očakávania NBS. Banková rada schválila vyhlášku o vydaní bankoviek v nominálnej hodnote 200 Sk vzoru 1995.

■ Obchodná bilancia SR dosiahla v 1. polroku 1995 pasívne saldo vo výške 1,1 mld. Sk, pričom v 1. štvrťroku vývoz mierne predstihol dovoz a v 2. štvrťroku naopak. Vyplynulo to z informácie o zahraničnom obchode, ktorú prerokovalo direktórium NBS na svojom zasadnutí dňa 3. 8. 1995 pod vedením viceguvernéra Mariána Juska. Podľa hodnotenia NBS záporné saldo obchodnej bilancie nie je znepokojujúce.

— JO —

O reštrukturalizácii bankovníctva

Dňa 27. júla 1995 sa v NBS konala tlačová beseda zameraná na najdôležitejšie otázky súčasného postavenia komerčného bankovníctva v SR a charakteristiku jeho rozhodujúcich problémov. Na otázky novinárov odpovedal viceguvernér NBS Ing. Jozef Mudrík a doc. Ing. Jozef Makúch, CSc., riaditeľ Inštitútu menových a finančných štúdií NBS. Téma tlačovej besedy bola zhodná s názvom štúdie, ktorú vypracoval inštitút, otázky sa týkali najmä procesu reštrukturalizácie bankovníctva, ktorá súvisí s ozdravením portfólia komerčných bánk. NBS vydala Opatrenie č. 3 o pravidlách hodnotenia pohľadávok a podsúvahových záväzkov bánk podľa rizík v nich obsiahnutých a pre tvorbu zdrojov na krytie týchto rizík. V súčasnosti sa pripravuje novela zákona o tvorbe rezerv a tvorbe oprávok. Úspešný proces reštrukturalizácie však vyžaduje i úpravu niektorých

ďalších zákonov, prip. nové zákony — o účtovníctve, o daniach z príjmov, o poistení vkladov, o mimosúdnom vyrovnaní. Po týchto úpravách by mali byť banky schopné ozdraviť svoje portfólio samy vlastnými zdrojmi. Ozdravenie a reštrukturalizáciu bánk však nemožno dosiahnuť bez ozdravenia a reštrukturalizácie finančných tokov ekonomického prostredia, s ktorým sú prepojené.

Bankový klub

S rozvojom bankovej sústavy na Slovensku vznikla potreba vytvoriť profesnospoločenskú organizáciu pracovníkov finančných inštitúcií. Na záver minulého roka sa stretla iniciatívna skupina pracovníkov Národnej banky Slovenska a niekoľkých komerčných bánk a založila prípravný výbor Bankového klubu (ďalej Klub).

Cieľom Klubu je združovať na báze dobrovoľnosti odbornú komunitu pracovníkov peňažných ústavov (prípadne výskumnej sféry v ekonomickej oblasti), pravidelne organizovať odborné a spoločenské podujatia a v neposlednom rade pestovať pocit stavovskej príslušnosti a etických princípov, ktoré k takémuto povolaniu neodmysliteľne patria.

Prípravný výbor podnikol potrebné kroky na oficiálnu registráciu Klubu a zorganizoval do konca júna t. r. 5 stretnutí.

Úvodným bola prednáška vrchnej riaditeľky obchodno-devízového úseku NBS Ing. Eleny Kohútikovej, CSc. o menovom vývoji v roku 1994 a výhľade na rok 1995.

Na druhom stretnutí diskutovali s členmi Klubu o makroekonomických otázkach zástupcovia Ekonomického ústavu SAV - riaditeľ doc. Ing. Eduard Mikelka, CSc. a Ing. Egon Hlavatý, DrSc, vedecký pracovník.

Hosťom tretieho stretnutia Bankového klubu bol pán Andreas Georgiou, zástupca MMF na Slovensku. Na nasledujúcej besede hovoril o tvorbe štátneho rozpočtu vrchný riaditeľ rozpočtovej sekcie MF SR Ing. Peter Hrnek, CSc. Analýzou vybraných problémov súčasného stavu úverového portfólia komerčných bánk sa na poslednom stretnutí predstavil Ing. Dušan Preisinger z Inštitútu finančných a menových štúdií NBS.

Úvodné diskusné klubové stretnutia sa konali v priestoroch Slovenskej filharmónie (Redute), neskôr sa Klub presťahoval do priestorov Klubu Ekonomickej univerzity na Konventnej ulici v Bratislave, kde by malo byť trvalé pôsobenie, resp. miesto konania podujatí Bankového klubu, keďže sú tu vytvorené najoptimálnejšie podmienky pre takúto činnosť.

Pôvodný prípravný výbor sa transformoval po registrácii Klubu v máji t. r. na Radu klubu, ktorá pripravuje ďalšie stretnutie v septembri.

Pre záujemcov o podujatia Klubu a bližšie informácie o jeho činnosti uvádzame adresu:

Bankový klub, P. O. BOX 244, Bratislava 1.

Kontaktujte sa na RNDr. Pavla Ferianca, NBS, Štúrova 2, 818 54 Bratislava, tel.: (07) 513 2666 a Ing. Ladislava Klučku, Istrobanka, Biela 6, 811 01 Bratislava, tel.: (07) 397 506.

— PF —

Videokazeta Pravá či falošná

Máte strach z prijatia falzifikátov? Na území Slovenska ich bolo v roku 1994 zadržaných 2716 kusov. Odborníci Vám potvrdia, že neexistuje prístroj, ktorý bezpečne odhalí každý falzifikát. Stopercentný je len pokladník vybavený technikou, vedomosťami a aktuálnymi informáciami.

Pracovníci Skúšobne a kabinetu platidiel NBS v spolupráci s firmou AB Film Production pripravili pre Vás 52 minutový inštruktážny videofilm Pravá či falošná. Film je určený pracovníkom pokladničnej služby, ktorí pracujú s peniazmi a každý deň sa rozhodujú, či sú predkladané peniaze pravé alebo falošné. Obsah videofilmu je popis ochranných prvkov pravých bankoviek v porovnaní s ich napodobeninami na falzifikátoch. Osobitná pozornosť je venovaná americkým dolárom.

Investujte do vedomostí Vašich pracovníkov! Cena videokazety je 2900 Sk. Pri zakúpení väčšieho počtu sú poskytnuté zľavy. Bližšie informácie: tlačové oddelenie Odboru verejných informácií NBS, Štúrova 2, 818 54 Bratislava.

Directory of Banks Operating in the SR as at 1 August 1995

Commercial and Savings Banks

1. Creditanstalt, a.s.

Železničiarska ul. č. 13, 810 05 Bratislava
Director: **Peter Korvín**
Tel.: 494 915-19
Fax : 494 920, 494 923
Telex: 93299 CABA SK
Capital: Sk 315.5 m
Commenced operation: 1 December 1994
Universal bank with foreign exchange licence

2. Credit Lyonnais Bank Slovakia, a.s.

Medená 22, 811 02 Bratislava
Director General: **Vladimír Valach**
Telephone: 07/ 325 320, 325 358
Fax : 07/ 326 209
Telex : 92539
Capital: Sk 300.0 m
Commenced operation: 1 June 1994
Universal bank with foreign exchange licence

3. Devín banka, a.s.

Františkánske námestie 8, 813 10 Bratislava
Director General: **Vladislav Bachár**
Telephone: 07/ 331 029, 331 005, 333 479
Fax : 07/ 332 311
Capital: Sk 640.0 m
Commenced operation: 9 October 1992
Universal bank with foreign exchange licence

4. Investičná a rozvojová banka, a.s.

Štúrova 5, 818 55 Bratislava
President: **Jozef Tkáč**
Telephone: 07/ 389 1111, 389 2500, 362 085
Fax : 07/ 361 484
Telex : 92309 INRB SK, 92709 INRB SK
Capital: Sk 1, 000.0 m
Commenced operation: 27 February 1992
Universal bank with foreign exchange licence

5. Istrobanka, a.s.

Laurinská 1, 811 01 Bratislava
Director General: **Ivan Šramko**
Telephone: 07/ 331 742, 332 604, 397 343
Fax : 07/ 331 744
Capital: Sk 1, 000.0 m
Commenced operation: 1 December 1992
Universal bank with foreign exchange licence

6. Konsolidačná banka, š.p.ú.

Cintorínska 21, 814 99 Bratislava
Director General: **Augustín Grman**
Telephone: 07/ 321 387, 368 011
Fax : 07/ 321 353
Capital: Sk 2, 356.9 m
Commenced operation: 1 January 1993
Consolidation bank without foreign exchange licence

7. Ľudová banka Bratislava, a.s.

Námestie SNP 15, 810 00 Bratislava
Chairman of the Board: **Karl Mayr-Kern**
Telephone: 07/ 381 1111, 367 278
Fax : 07/ 365 683, 323 586
Telex : 07/ 926 49
Capital: Sk 448.0 m
Commenced operation: 1 March 1992
Universal bank with foreign exchange licence

8. Poštová banka, a.s.

Gorkého 3, 814 99 Bratislava, P.O.Box 149
President: **Milan Lônčík**
Telephone: 07/ 330 155
Fax : 07/ 331 413
Capital: Sk 600.0 m
Commenced operation: 1 January 1993
Universal bank with foreign exchange licence

9. Priemyselná banka, a.s.

Boženy Němcovej 30, 040 61 Košice
Director General: **Jaroslav Maričák**

Telephone: 095/ 326 41-5, 6804 420
Fax : 095/ 6330 311, 353 26
Capital: Sk 1, 001.0 m
Commenced operation: 9 December 1992
Universal bank with foreign exchange licence

10. Prvá komunálna banka, a.s.

Hodžova 9, 010 11 Žilina
Director General: **Jozef Mihalik**
Telephone: 089/ 622 049, 621 901, 645 035
Fax : 089/ 488 37
Telex : 089/ 725 45
Capital: Sk 530.9 m
Commenced operation: 1 February 1993
Universal bank with foreign exchange licence

11. Prvá stavebná sporiteľňa, a.s.

Dunajská 72, 814 99 Bratislava
Chairman of the Board: **Ján Roland Burger**
Telephone: 07/ 521 43 86, 521 44 43
Fax : 07/ 521 11 31
Capital: Sk 300.0 m
Commenced operation: 16 November 1992
Building society without foreign exchange licence

12. Slovenská kreditná banka, a.s.

Námestie SNP 13, 814 99 Bratislava, P.O.Box 97
Director General: **Štefan Veselovský**
Telephone: 07/ 455 111, 455 407
Fax : 07/ 321 021
Telex : 927 35 SKB SK
Capital: Sk 520.0 m
Commenced operation: 1 March 1993
Universal bank with foreign exchange licence

13. Slovenská poľnohospodárska banka, a.s.

Vajnorská 21, 832 65 Bratislava
Director General: **Ľudovít Pósa**
Telephone: 07/ 273 964
Fax : 07/ 273 975
Telex : 927 31 SPBC
Capital: Sk 800.0 m
Commenced operation: 1 January 1991
Universal bank with foreign exchange licence

14. Slovenská sporiteľňa, a.s.

Zelená 2, 816 07 Bratislava
President: **Ivan Kiňo**
Telephone: 07/ 331 492, 560 5500, 560 5503
Fax : 07/ 367 087
Telex : 07/ 93 300
Capital: Sk 2, 074.2 m
Commenced operation: 1 January 1969
Universal bank with foreign exchange licence

15. Slovenská záručná banka, š.p.ú.

Kutlíkova 17, 852 99 Bratislava
Director General: **Jozef Drška**
Telephone: 07/ 836 732
Fax : 07/ 836 909
Capital: Sk 376.2 m
Commenced operation: 1 September 1991
Guarantee bank without foreign exchange licence

16. Stavebná sporiteľňa VÚB - Wüstenrot, a.s.

Stará Prievozská 2, 820 09 Bratislava
Director: **Joachim Kučera**
Telephone: 07/ 234 601
Fax : 07/ 232 422
Capital: Sk 300.0 m
Commenced operation: 2 June 1993
Building society without foreign exchange licence

17. Tatra banka, a.s.

Vajanského nábrežie 5, 810 06 Bratislava
Director General: **Milan Vršková**
Telephone: 07/ 452 111,452 249, 452 200
Fax : 07/ 334 656
Telex : 07/ 926 44, TATR SK
Capital: Sk 401.7 m
Commenced operation: 1 October 1990
Universal bank with foreign exchange licence

18. Všeobecná úverová banka, a.s.

Námestie SNP 19, 818 56 Bratislava
President: **Ján Gabriel**
Telephone: 07/ 515 1112
Fax : 07/ 321 483
Telex : 07/ 927 71, 932 97, 933 47
Capital: Sk 4, 078.1 m
Commenced operation: 1 January 1990
Universal bank with foreign exchange licence

Banks not yet in Operation

1. Dopravná banka, a.s.

ul. ČSA č. 24, 974 67 Banská Bystrica
Director General: **Ján Beňo**
Tel.: 088/ 741 938
Fax : 088/ 741 938
Capital: Sk 300.0 m
Universal bank with foreign exchange licence

2. Komerční banka, a. s.

Pribinova 25, 819 02 Bratislava
Chairman of the Board: **Marián Šeďo**
Tel.: 07/ 210 3991-2
Fax : 07/ 210 3668
Capital: Sk 500.0 m
Universal bank with foreign exchange licence

3. Bank Austria (SR), a. s.

Viktorínova 1, 821 08 Bratislava
Chairman of the Board: **Joachim Reitmeier**
Tel.: 07/ 661 25
Fax: 07/ 215 006
Capital: Sk 500.0 m
Universal bank with foreign exchange licence

4. Banka Slovakia, a. s.

J. Kráľa 1, 974 01 Banská Bystrica
Director General: **Jozef Medveď**
Tel.: 088/ 731 860,731 862
Fax: 088/ 731 861
Capital: Sk 704.6 m
Universal bank with foreign exchange licence

Directory of Branch Offices of Foreign Banks

1. Agrobanka Praha, a.s.

Branch Office Banská Bystrica
Kuzmányho 18, 974 43 Banská Bystrica
Director of the Branch Office: **Branislav Petroch**
Tel.: 088/ 709 11
Fax : 088/ 724 730
Commenced operation: 1 January 1993
Universal bank with foreign exchange licence

2. Banka Bohemia, a.s., Praha

Branch Office Košice, in liquidation from 27 July 1994
Kováčska 63, 040 01 Košice
Director of the Branch Office: **Helena Ružinská**
Tel.: 095/ 6227 963
Fax : 095/ 6227 956
Commenced operation: 1 January 1993

3. Banka Haná, a.s., Prostějov

Branch Office Nitra
Coboriho 2, 949 01 Nitra
Director of the Branch Office: **Peter Jaďuď**
Tel.: 087/ 514 632, 416 868
Fax : 087/ 410 269
Commenced operation: 1 January 1993
Universal bank with foreign exchange licence

4. COOP banka, a.s., Brno

Branch Office Bratislava
Štefánikova 47, 811 04 Bratislava
Director of the Branch Office: **Ján Pichoňský**
Tel.: 07/ 498 158, 498 150
Fax : 07/ 498 158
Commenced operation: 1 January 1993
Universal bank with foreign exchange licence

5. Československá obchodná banka, a.s. zahraničná pobočka v SR riaditeľstvo pre Slovenskú republiku

Branch Office Bratislava
Michalská 18, 815 63 Bratislavsa
Director of the Branch Office: **Jozef Šalak**
Tel.: 07// 345 610, 345 611, 345 001
Fax: 07/ 332 775
Commenced operation: 1 January 1993
Universal bank with foreign exchange licence

6. Ekoagrobanka, a.s., Ústí nad Labem
Branch Office Piešťany
Mudroňova 25, 921 01 Piešťany
Director of the Branch Office: **Mária Bardíková**
Tel.: 0838/ 546 16
Fax : 0838/ 546 12
Commenced operation: 1 January 1993
Universal bank with foreign exchange licence

7. Interbanka, a.s., Praha

Branch Office Bratislava
Medená ul. 6, 811 02 Bratislava, P. O. Box 137
Director of the Branch Office: **Marián Jenis**
Tel.: 07/ 364 573, 364 727
Fax : 07/ 330 617, 361 959
Commenced operation: 17 May 1993
Universal bank with foreign exchange licence

8. Internationale Nederlanden Bank, N. V. Amsterdam

Branch Office Bratislava
Palisády 36, 811 06 Bratislava, P. O. Box 123
Director of the Branch Office: **Marta Hollá**
Tel.: 07/ 314 220, 316 716, 316 262, 497 001
Fax : 07/312 367,
Telex: 92658 ING BSK
Commenced operation: 1 January 1993
Universal bank with foreign exchange licence

9. Moravia banka, a.s., Frýdek-Místek

Branch Office Žilina
Bottova 7, 010 01 Žilina
Director of the Branch Office: **Ivan Rojček**
Tel.: 089/ 207 70, 351 86
Fax : 089/ 300 54, 314 14
Commenced operation: 1 January 1993
Universal bank with foreign exchange licence

Directory of Representative Offices of Foreign Banks Operating in the Slovak Republic

1. Bank Austria AG, Representative Office Bratislava

Viktorínova 1, 821 08 Bratislava
Tel.: 07/ 661 25
Fax: 07/ 215 006
Office manager: **Štefan Glosík**

2. Banque Paribas, Representative Office Bratislava

Grösslingova 11, 811 09 Bratislava
Tel.: 07/ 367 515
Fax : 07/ 364 973
Office manager: **Dušan Hanuliak**

3. Commerzbank AG, Representative Office Bratislava

Pribinova 25, 819 02 Bratislava
Tel.: 07/ 210 4522, 210 4524, 210 4532
Fax: 07/ 210 4518
Office manager: **Guy De Roeck**

4. Česká spořitelna, a. s., Representative Office Bratislava

Krížna 46, 821 08 Bratislava
(Šumavská 38, 821 08 Bratislava)
Tel.: 07/215 185, 215 301,215 305
Fax: 07/215 384
Office manager: **Bohumil Moutelík**

5. Dresdner bank, AG, Representative Office Bratislava

Hlavné nám. 5, Bratislava
Office manager: **Peter Werner**

6. European Bank for Reconstruction and Development, Representative Office Bratislava

Grösslingova 4, 814 18 Bratislava
Tel.: 07/ 367 835, 321 451, 321 560, 398 314, 398 298, 324 143
Fax : 07/ 321 459
Office manager: **Julian Exeter**

7. Komerční banka, a.s., Representative Office Bratislava

Pribinova 25, 819 02 Bratislava
Tel.: 07/ 210 3994
Fax : 07/ 210 3668
Office manager: **Marián Šeďo**

8. Magyar Külkereskedelmi Bank, Rt, Representative Office Bratislava

Grösslingova 35, III. floor, 811 09 Bratislava
Tel.: 361 875, 321 125
Private phone: 499 418
Office manager: **Tamás Heffner**

9. Österreichische Volksbanken AG, Representative Office Bratislava

Námestie SNP 15, 810 09 Bratislava
Tel.: 07/ 363 818, 367 970
Fax : 07/ 363 818, 367 970
Office manager: **Ivan Čarnogurský**

10. Societe Generale, Representative Office Bratislava

Špitálska 2, 811 08 Bratislava
Tel.: 07/ 361 071, 366 461
Fax : 07/ 366 462
Office manager: **Viera Švecová**

11. Velkomoravská banka, a.s., Representative Office Bratislava

Miletičova 1, 821 08 Bratislava
Tel.: 07/ 320 162,
Fax : 07/ 320 162
Office manager: **Stanislava Veselovská**

12. Zakarpatská akciová obchodná banka „LISBANK", Representative Office Bratislava

Fialkové údolie 14, 811 01 Bratislava
Tel.: 07/ 315 935, 312 383
Fax: 07/ 312 383
Office manager: **Ivan Ivanovič Gerts**

Associations in the Financial Sector of the SR as at 1 July 1995

Name of institution	Start-up date	Telephone	Fax	Chief Executive
Asociácia bánk (Association of Banks) Štefánikova 19, 812 71 Bratislava	1.4.1993	07/492 703	07/492 703	Ing. Norbert Tenczer, CSc. President
Asociácia investičných spoločností a investičných fondov na Slovensku (A.I.S.F.) (Association of Investment Managers and Investment Funds of the Slovak Republik) Páričková 18, 815 46 Bratislava	3.6.1993	07/526 31 01	07/526 31 01	Ing. Rudolf Lachkovič President
Asociácia obchodníkov s cennými papiermi (Association of Securities Dealers) Miletičova 1, 821 08 Bratislava	26.7.1994	07/212 926 07/212 892	07/213 608	Ing. Valér Ostrovský Chairman
Slovenská asociácia poisťovní (Slovak Association of Insurance Companies) Drieňová 34, 820 09 Bratislava P.O.BOX 51, Bratislava 29	31.12.1993	07/522 99 85	07/522 99 84	Ing. Vladimír Rančík General Secretary

Stock Markets and Selected Brokerage Firms in the SR as at 1 July 1995

Name of financial institution	Start-up date	Telephone	Fax	Chief Executive
Stock Markets				
Bratislavská opčná burza, a.s. (Bratislava Options Exchange, Inc.) Dunajská 4, 814 81 Bratislava	4.11.1992	07/362 127	07/362 154	Ing. Igor Junas Chairman of the Exchange Chamber
Burza cenných papierov, a.s. (Bratislava Stock Exchange, Inc.) Vysoká 17, 811 06 Bratislava, P.O.BOX 151	15.3.1991	07/386 111	07/386 103	Ing. Marián Sásik, CSc. General Secretary
RM Systém Slovakia, a.s. Miletičova 3, 824 81 Bratislava	8.3.1993	07/526 29 53	07/526 29 48	Ing. Zdenko Hlinka General Director
Brokerage Firms				
1. národná brokerská spol., s r.o. Gajova 5, 811 09 Bratislava	18. 8.1994	07/321 834	07/321 834	Ing. Peter Chrappa Executive
Akcie, s.r.o. Gemerská cesta 1, 984 01 Lučenec	22.9.1994	0863/242 84	0863/242 84	Mária Strečková Executive
Amis, s.r.o. 930 41 Kvetoslavov 351	31.5.1990	07/372 853	07/372 000	Ing. Arpád Kraščenič Director
ARDS, a.s. Hutnícka 1, 040 01 Košice	10.4.1995	095/623 30 23	095/623 30 23	Mgr. Ivan Centko Chairman of the Board
Aval Kapitál, a.s. Nám. A. Hlinku 25/30, 017 01 Pov. Bystrica	10.3.1994	0822/52 00	0822/52 03	Ing. Igor Jágrik General Director

Name of financial institution	Start-up date	Telephone	Fax	Chief Executive
AZ BROKERS, s.r.o. Dunajská 29, 811 08 Bratislava	15.5.1995	07/323 965	07/321 468	M. Grussmann Executive
BB Brokers, s.r.o. Kapitulská 8, 974 01 B. Bystrica	23.6.1994	088/752 512 753 488	088/752 512	Ing. Ján Blažej Executive
BBS Invest, a.s. Letná 22, 945 01 Komárno	24.3.1994	0819/27 89	0819/40 09	Ernest Papp Director
BradloInvest, a.s. M. R. Štefánika 1, 906 13 Brezová pod Bradlom	1.9.1993	0802/942 891	0802/942 185	Ing. Ján Repta Chairman of the Board
BROKER TRADING, družstvo J. Milca 6, 010 01 Žilina	-	089/620 593	089/622 535	JUDr. Aurel Vanovčan Chairman
CAPITAL INVESTMENT, s.r.o. Nevädzová 5, 821 01 Bratislava	2.9.1994	07/2907 541	07/2907 623	Ing. Branislav Raninec Statutory representative
CAPITAL TRUST, s.r.o. Miletičova 5, 821 08 Bratislava	19.10.1992	07/207 22 27	07/207 22 85	Ing. Milan Kováčik Executive
Cash - Invest, s.r.o. Hlavná 120, 080 01 Prešov	20.4.1994	091/734 703	091/723 910	Ing. Martin Jaš Broker
Cassoviainvestment, s.r.o. Festivalové nám. 1, 042 84 Košice	15.11.1993	095/68 011 15	095/68 011 10	Ing. Roland Bušša General Director
CONTACT BROKERS, s.r.o. Štefánikova 4, 949 01 Nitra	31.3.1994	087/522 296	087/522 298	Mgr. Pavol Vašek Director
ContoInvest, a.s. Hviezdoslavovo nám. 1651/2 026 01 Dolný Kubín	6.9.1991	0845/864 129	0845/864 812	Ing. Ján Majerčák Chairman of the Board
Creditanstalt Kapitálové Trhy, a.s. Dúbravská cesta 2, 817 03 Bratislava	6.10.1993	07/377 778	07/371 769	Ing. M. Cabadaj Member of the Board
Danubia Invest, a.s. Hviezdoslavovo nám.14 811 02 Bratislava	11.4.1994	07/335 570	07/330 837	Ing. Juraj Ondriš Chairman of the Board
DUAL INVEST, s.r.o. Nám. SNP 50, 960 01 Zvolen	25.4.1994	0855/294 26	0855/261 45	Ing. Ján Slančík Executive
EASTBROKERS SLOVAKIA, a.s. Nám. osloboditeľov 24, 031 01 Lip. Mikuláš kancelária Bratislava Vysoká 25, 811 06 Bratislava	11.11.1993	0849/254 47 0849/284 314 0901 703 412 07/325 356 0601 207 132	0849/254 47	Ing. Dušan Lukášik, CSc. Director and Chairman of the Board RNDr. Ladislav Malík Director
Economic Broker Manager, s.r.o. Národná 11, 010 01 Žilina	4.10.1994	089/620 593	089/622 535	Adriana Frátriková Director
EPIC - Securities, s.r.o. Štefánikova 14, 811 05 Bratislava	10.8.1994	07/495 742	07/495 744	Ing. Juraj Krištofič Executive
FINANCIAL, a.s. Zámocká 1, 010 03 Žilina	1.2.1995	089/667 141	089/667 143	Ing. Stanislav Žofčák Cap. mark. section Manager

Name of financial institution	Start-up date	Telephone	Fax	Chief Executive
Fineus Brokers, s.r.o. Hurbanovo nám. 3, 815 89 Bratislava	22.6.1995	07/820 465	-	Gustáv Laca Executive
Finora Brokers, s.r.o. Mýtna 2, 811 07 Bratislava	29.7.1994	07/499 314	07/499 316	Ing. Róbert Mihálik Director
GLS, s.r.o. Partizánska 19, 811 03 Bratislava	13.7.1994	07/334 751	-	Ing. Teodor Lehocký Executive
GORAL, a.s. Lamačská cesta 1, 833 30 Bratislava	1.7.1994	07/376 338	07/376 338	Ing. Bronislav Prokop Chairman of the Board
Harvardská burzová spoločnosť, a.s. Priemyselná 6, 824 90 Bratislava	1.6.1993	07/211 688	07/657 41	Ing. Tatiana Balážová Executive Director
HESO brokers, s.r.o. Medená 27, 811 02 Bratislava	14.9.1994	07/333 030	07/333 028	Ing. Tomáš Husenica Executive
Horizont Slovakia kapitálová spoločnosť, s.r.o. Hlavná 68, 040 01 Košice	3.6.1994	095/62 297 19	095/62 297 18	Ing. Miroslav Turok General Director
Internationale Nederlanden Securities (Slovakia), s.r.o. Palisády 36, 811 06 Bratislava	3.10.1994	07/492 134	07/312 367	Ing. Martin Moncman Executive
INVEST BROKERS, s.r.o. Tolstého 9, 811 06 Bratislava	18.2.1994	07/533 18 10	07/533 20 28	Ing. Emília Mojžišová Ing. Robert Zemánek Executives
ISTROINVEST SECURITIES, s.r.o. Kapitulská 15, 811 01 Bratislava	1.9.1994	07/361 576	07/361 694	Ing. Patrik Blechárž Executive
J & T Securities, s.r.o. Hlavná 17, 831 01 Bratislava	3.2.1994	07/372 242	07/376 312	Patrik Tkáč Broker
JURISINVEST, v.o.s. Dunajská 4, 814 81 Bratislava	1.5.1994	07/323 581	07/350 433	JUDr. Jozef Mesároš Partner
Kapitalkredit Brokers, s.r.o. Mánesovo nám. 1, 851 01 Bratislava	12.5.1993	07/897 306	07/897 308	Ing. Luboš Lipka Executive
KP invest, s.r.o. Nová 134, 017 01 Považská Bystrica	9.9.1994	0822/52 17	0822/52 17	Ing. Miroslav Gachulinec Director
KREDO BROKERS, a.s. Vysoká 20, 811 06 Bratislava	25.8.1994	07/362 784	07/325 010	Ing. Lubomír Hrčka Director (commisioned)
KYRIE, s.r.o. Klimkovičova 1, 841 01 Bratislava	28.10.1994	07/376 795	07/374 961	Ing. Trebichavský Executive
LIMITA, s.r.o. Svätoplukova 6, 080 01 Prešov	16.5.1994	091/725 606	091/732 243	Ing. Juraj Ružbacký Executive
MARTINdata, s.r.o. Sv. Cyrila a Metoda, 038 61 Vrútky	1.4.1992	0842/286 223	0842/286 495	Ing. Miroslav Plocháň Director
Matador - Brokers, a.s. Ivana Krasku 490/6, 020 01 Púchov	16.6.1994	0825/411 44	0825/39 95	Ing. Jozef Kašuba Chairman of the Board
MCS, s.r.o. Cukrová 14, 813 39 Bratislava	14.11.1991	07/ 305 111	07/ 326 388	John - Paul Leonard Director

Name of financial institution	Start-up date	Telephone	Fax	Chief Executive
P&RM, s.r.o. Pražská 27, 811 04 Bratislava	24.5.1993	07/495 861	07/495 863	Martin Kvietik Executive
PALČO BROKERS, s.r.o. Prievozská 6, 827 35 Bratislava	14.10.1991	07/521 30 04	07/521 30 64	Ing. Ivan Palčo Executive
Patria, družstvo Miletičova 1, 821 08 Bratislava	28.2.1990	07/662 73	07/603 47	Ing. Tibor Podoba Chairman
Pekotrefin, s.r.o. Brečtanová 1, 833 14 Bratislava	21.12.1993	07/374 961	07/374 961	PhDr. Jozef Perháč Executive
PENTA BROKERS, s.r.o. Ružová dolina 6, 821 08 Bratislava	1.10.1994	07/526 51 61	07/2011 138	Martin Kúšik Broker
P Kontakt, s.r.o. Obchodná 38, 815 66 Bratislava Železničiarska 13, 811 0 4 Bratislava (kancelária)	12.1991	07/493 648	07/494 922	Ing. Juraj Poór, CSc. Director - Broker
Považská maklérska spoločnosť, a.s. Nám. A. Hlinku 36/9, 017 01 Pov. Bystrica	2.11.1994	0822/258 70	-	Ing. Ľubomír Mateášik Broker
PROFIN, a.s. Štefánikova 21, 917 00 Trnava	15.8.1994	0805/257 54	0805/258 04	Henrich Hrubala Chairman of the Board
PROMO International, s.r.o. Dostojevského rad 7, 811 09 Bratislava	7.6.1993	07/364 074	07/364 074	Pavol Blan Director
PROPS, s.r.o. SNP 136, 033 01 Liptovský Mikuláš	24 11.1994	0849/514 563	0849/240 57	Ing. Ján Jakubčiak Executive
Prvá Bratislavská maklérska, a.s. Pribinova 25, 810 11 Bratislava	22.9.1994	07/210 4800	07/210 3030	Ing. Tobiáš Orth Chairman of the Board
Prvá paroplavebná, s.r.o. Pažitná 1015, 926 00 Sereď	27.4.1994	07/362 520	07/362 568	Ing. Igor Hornák, CSc. Director
Prvá slovenská brokerská spoločnosť, s.r.o. Miletičova 1, 821 08 Bratislava	1.5.1994	07/526 72 24 07/526 82 95	07/526 39 80 07/566 21 44	Ing. Peter Huňor Director
Prvá slovenská investičná skupina, a.s. Štúrova 5, 818 55 Bratislava	12.1990	07/214 598	07/526 39 80	Ing. Peter Vajda, CSc. General Director
R.C.A., s.r.o. Fibichova 9, 040 01 Košice	16.5.1994	095/622 74 81	095/622 74 81	Ing. Anton Pramuk Director
Safe Management, s.r.o. Fiľakovská cesta 10, 984 01 Lučenec	22.8.1994	07/787 402	07/787 142	Ing. Peter Marek Executive
Schultz & Ostrovsky Brokers House, a.s. Miletičova 1, 821 08 Bratislava	21.7.1994	07/212 892	07/213 608	Ing. Richard Schultz Executive Director
SCIFO BROKERS, s.r.o. Zimná 34, 052 01 Spišská Nová Ves	27.4.1995	0965/261 25	0965/261 25	Anton Dzurilla Director
SEVISBROKERS, a.s. Kuzmányho 8, 010 01 Žilina	14.6.1993	089/624 141	089/416 54	Ing. Ján Pirič General Director

Name of financial institution	Start-up date	Telephone	Fax	Chief Executive
SIMPEX BROKERS, a.s. Budyšínska 38, 831 02 Bratislava	13.10.1994	07/526 67 47	07/526 67 47 526 62 53	Ing. Iveta Bartošovičová Chairman of the Board Ing. Štefan Čarný Broker
SIVECO BROKERS, a.s. Štefánikova 2, 811 02 Bratislava	1.2.1995	07/533 45 24	07/533 45 24	Peter Sitányi Chairman of the Board
Slávia Capital, a.s. Pražská 27, 811 04 Bratislava	22.4.1995	07/495 861, 2	07/495 863	Ing. Peter Ratkovský General Director
Slovenský investičný klub, s.r.o. Šafárikovo nám. 2, 811 02 Bratislava	1.9.1994	07/326 394	07/811 515	Peter Štecko Executive
Solid Brokers, a.s. Štefánikova 46, 949 01 Nitra	10.11.1994	087/522 511	087/522 510	Richard Prokypčák Director
Stredoeurópsky obchodno-maklérsky dom IRB, a.s. Radlinského 9, 814 04 Bratislava	16.6.1994	07/491 250	07/491 250	Ing. Dionýz Juhász Director
Tatra Raiffeisen Capital, s.r.o. Vajanského nábr. 5, 811 02 Bratislava	9.11.1994	07/309 190	07/309 190	Ing. Dušan Adamec General Director
Tercier Brokers, s.r.o. Ovsištské nám. 1, 851 04 Bratislava	9.1.1995	07/581 11 01	07/581 11 05	Robert Mendris Director
TOP INVEST, s.r.o. Trieda SNP 104, 040 11 Košice	16.5.1994	095/435 181	095/435 181	Miroslav Ilavský Executive
TORY - BROKER, s.r.o. Južná trieda 2/A, 043 25 Košice	23.7.1994	095/762 769	095/762 483	JUDr. František Kupec Executive Ing. Róbert Vavrek Executive Director
TORYTRADE, s.r.o. Južná trieda 2/A, 043 25 Košice	31.8.1993	095/762 292	095/762 483	JUDr. Jaroslav Nemčík Director
Žilinská brokerská spoločnosť, a.s. Murgašova 3, 010 01 Žilina	30.9.1994	089/624 717	089/214 81	Ing. Anton Mamojka Chairman of the Board

Other Selected Financial Institutions in the SR as at 1 July 1995

AGROTRADE, a.s. Miletičova 23, 820 06 Bratislava	14.8.1990	07/526 69 98	07/526 40 17	Ing. Peter Prímus Deputy of Gener. Director
AXA, a.s. Radničné nám. 4, 821 05 Bratislava	19.12.1991	07/231 583	07/235 843	Ing. Dušan Kráľ General Director and Chairman of the Board
Dôchodkový pripoisťovací fond HORIZONT, a.s. Štefánikova 19, 812 71 Bratislava	1.1.1994	07/492 874	07/492 903	JUDr. Tatiana Spišiaková General Director
IRB - LEAS, a.s. Nám. SNP 15, 975 55 Banská Bystrica	26.6.1992	088/701 417	088/243 29	Ing. Bohuš Durdiak Director

Name of financial institution	Start-up date	Telephone	Fax	Chief Executive
ISTROHOLDING, a.s. P.O.BOX 218, Bratislava I	29.3.1993	07/533 44 67	07/533 44 67	Dr. Ján Penthor Chairman of the Board
Kredit - Lease - Invest, a.s. Kutlíkova 17, 852 26 Bratislava	16.12.1993	07/838 822	07/823 352	Ing. Ján Ďurišin Director
PB Leasing, s.r.o. Štúrova 7, 040 01 Košice	1.10.1992	095/622 65 59	095/622 65 59	Ing. Adela Lenártová Director
PODEX, s.r.o. Krížna 46, 821 08 Bratislava	31.12.1991	07/214 163	07/215 847	Ing. Juraj Peleška Director
POLNO - LEAS, a.s Krížna 46, 821 08 Bratislava	12.5.1995	07/681 63	07/213 449	Ing. Bohuslav Flachs Director
TATRA LEASING, s.r.o. Mostová 8, 811 02 Bratislava	1.5.1993	07/330 098 07/330 309	07/335 005	Ing. Ľubomír Menczer Executive
VÚB Factoring, a.s. Ružová dolina 6, 821 08 Bratislava	24.3.1993	07/640 03	07/616 39	Ing. Martin Krampl General Director

Specialized Institutions in the Banking Sector of the SR as at 1 July 1995

Autorizačné centrum Slovenska, a.s. (ACS, a.s.) (Authorization Centre of Slovakia) Jašíkova 2, 821 03 Bratislava	1.6.1994	07/237 529	07/237 522	Ing. Vojtech Kriesch Chairman of the Board and General Director
Bankové zúčtovacie centrum Slovenska, a.s. (Slovak National Clearing Center, Inc.) Zrínskeho 13, 814 85 Bratislava	27.8.1992	07/352 104	07/311 465	RNDr. Rudolf Požgay, CSc. Chairman of the Board and General Director
Centrum kupónovej privatizácie SR (Voucher Privatization Centre of the SR) Kýčerského 1, 810 05 Bratislava P.O.BOX 87	15.12.1992	07/433 333	07/494 036	Ing. Matúš Šrámek Director
Stredisko cenných papierov SR, a.s. (Securities Centre) 07/526 75 94 Miletičova 3, 824 81 Bratislava	1.1.1993	07/526 24 64	07/212 731	Ing. Ján Benian General Director

KATALÓG BANKOVIEK

- 23 krajín, grafické zobrazenie lícnej a rubovej strany
- označenie ochranných prvkov bankovky
- textový popis bankoviek
- informácie o falzifikátoch

Vyhlásené falzifikáty US dolárov

- údaje o zadržaných falzifikátoch USD
- rýchle vyhľadávanie a doplňanie údajov

Školiaci program

- informácie o technických princípoch jednotlivých ochranných prvkov papierových platidiel

CATALOGUE OF CURRENCIES

- contains pictures of bank notes
- grafical depiction of their face and back with a text description
- details of the marked protectiv elements of the bank notes
- information about the counterfeits

Published counterfeits of the USD

- data about the withheld counterfeits of the USD

Training program

- information about technical principals of the protective elements of the bank notes

KATALOG DER BANKNOTEN

- Abbildung von Vorder- und Rückseite der Banknoten
- grafische Abbildung mit der Textbeschreibung
- Detaile von Sicherheitsmerkmalen
- Informationen über Falsifikaten

Die erklärten Falsifikate der USD

- Information über bekannten USD-Falsifikaten
- schnelles Suchen in Daten, einfache Erweiterung über neuen bekanten Falsifikaten

Schulungsprogramm

- macht mit den technischen Prinzipien einzelner Sicherheitsmerkmale bekannt

KARTOTÉKA

PLATIDIEL

INFORMÁCIE:

Združenie APIS - eurOKontakt
Banská Bystrica
tel.: 0042 / 0088 / 641 87-9, 761 146
fax: 0042 / 0088 / 641 90

DERBY a.s.

ORIGINÁLNY ČESKÝ
A SLOVENSKÝ SOFTWARE
PRE BANKY

- DISTRIBUOVANÉ SYSTÉMY DERBY POUŽÍVA RUTINNE 10 BÁNK
- DODÁVKA SYSTÉMU NA KĽÚČ110
- ZARUČENÝ PROGRAMÁTORSKÝ SERVIS PO CELOM SLOVENSKU
- METODICKÉ PORADENSTVO, ODBORNÉ ŠKOLENIA PRE UŽÍVATEĽOV
- ROZŠIROVANIE SYSTÉMU PODĽA POŽIADAVIEK A PREVÁDZKOVÝCH POTRIEB ZÁKAZNÍKA, MODULÁRNOSŤ SYSTÉMU
- SYSTÉM PRACUJE NA SIEŤACH NOVELL (VERZIA 2.3), POD UNIX A INFORMIX ON LINE (VERZIA 3.1)
- ZAUJÍMAVÉ CENY
- DÔRAZ NA BEZPEČNOSŤ DÁT
- VYHOVUJE INFORMAČNÝM POTREBÁM UŽÍVATEĽOV NA VŠETKÝCH ÚROVNIACH
- SYSTÉMY S BANKOVÝMI ČIPOVÝMI KARTAMI -
  - ELEKTRONICKÁ PEŇAŽENKA PRE PLOŠNÉ NASADENIE VRÁTANE POS
- JEDEN Z NAJLEPŠÍCH HOMEBANKINGOV V ČESKU A NA SLOVENSKU

PREDVEDIEME NA POŽIADANIE:

Derby, s. r. o. Košice, Moyzesova 34, PSČ 040 01,
tel./fax: (095) 622 50 48
Derby, a. s. Zlín, Štípa 365, PSČ 763 14
tel./fax: (067) 918 340
tel./fax: (067) 523 251
Derby, a. s. Praha, Průmyslová 5, PSČ 108 21
tel./fax: (02) 703 045

V dňoch 19. - 22. 9. 1995 nás môžete navštíviť v našom stánku
v pavilóne B počas výstavy **FINEX' 95**
v Banskej Bystrici